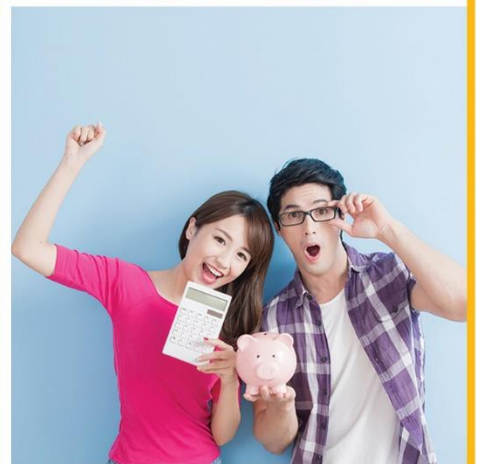
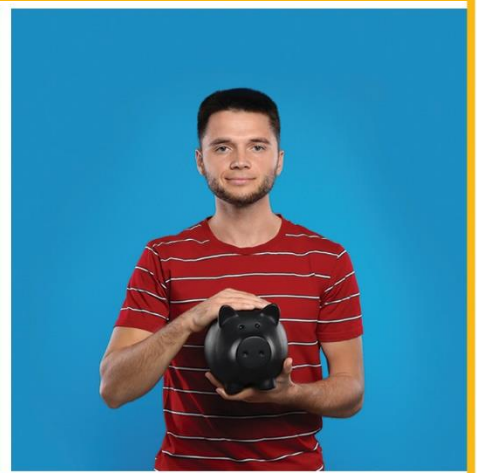
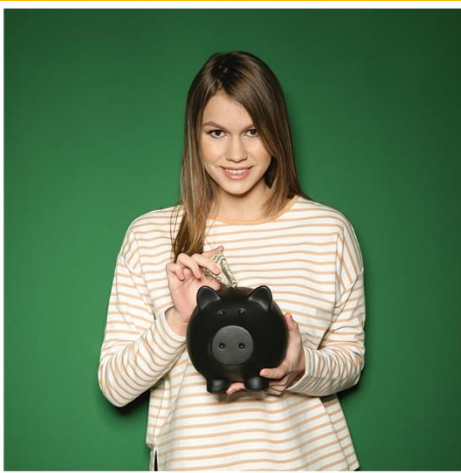

MONEY & LIFE SKILLS

financial capability made easy

SMERNICE

Smernice

Številka projekta 2018-1-PL01-KA204-050804

Erasmus+

Podpora Evropske komisije za pripravo te publikacije ne pomeni, da je vsebina, ki odraža le stališča avtorjev, potrjena, in Komisija ni odgovorna za kakršno koli uporabo informacij, ki jih ta publikacija vsebuje.

Ta program usposabljanja je bil prvotno napisan v angleščini in nato preveden v jezike partnerskih držav. Pričujoče slovensko besedilo v veliki meri temelji na programsko podprtem prevodu. Opravičujemo se za morebitne netočnosti.

KAZALO VSEBINE

1.	UVOD	5
2.	KONCEPT DENARJA IN ŽIVLJENJSKIH VEŠČIN	6
3.	METODOLOŠKI PRISTOP	7
4.	DIDAKTIČNA NAČELA	8
5.	IZOBRAŽEVANJE POTROŠNIKOV	9
6.	STRUKTURA PRIROČNIKA	11
7.	SPLOŠNE LEKCIJE	12
7.1	<i>Tema 1: Naši prihodki</i>	12
7.2	<i>Tema 2: Potrebe in želje</i>	15
7.3	<i>Tema 3: Kako pripraviti proračun za gospodinjstvo in kako se izogniti pomanjkljivostim pri pripravi proračuna</i>	17
7.4	<i>Tema 4: Pomen dobrih potrošniških navad</i>	19
7.5	<i>Tema 5: Nakupovalne prakse</i>	21
7.6	<i>Tema 6: Nadzor nad porabo</i>	24
7.7	<i>Tema 7: Nastavitve ciljev in osnove varčevanja</i>	25
7.8	<i>Tema 8: Načini varčevanja</i>	27
7.9	<i>Tema 9: Splošna priporočila za varčevanje</i>	28
7.10	<i>Tema 10: Kako vzpostaviti varčevalni načrt</i>	30
7.11	<i>Tema 11: Možnosti varčevanja v formalnih finančnih institucijah - varčevanje v bankah</i>	31
7.12	<i>Tema 12. Upravljanje dolga - previdno ravnanje z zadolženjem</i>	32
7.13	<i>Tema 13: Stroški izposojanja</i>	33
7.14	<i>Tema 14: Obresti in inflacija</i>	34
8.	SPECIFIČNE VAJE	36
8.1	<i>Moj prvi avto</i>	36
8.2	<i>Poroka</i>	39
8.3	<i>Najem hiše</i>	42
8.4	<i>Nakup hiše</i>	44
8.5	<i>Pričakovanje otroka</i>	47
8.6	<i>Razveza zakonske zveze</i>	50

8.7	<i>Izguba službe</i>	52
8.8	<i>Nesreča / bolezen</i>	55
8.9	<i>Uporaba pravice potrošnikov</i>	58
8.10	<i>Upokojitev</i>	60
8.11	<i>Pridobitev mobilnega telefona</i>	63
8.12	<i>Prazniki</i>	65
8.13	<i>Študij</i>	68
8.14	<i>Izgradnja kreditne sposobnosti</i>	71
8.15	<i>Iskanje pomoči</i>	73
8.16	<i>Sprememba poklicne poti</i>	74
8.17	<i>Garderoba</i>	77
8.18	<i>Skrb za starejše sorodnike</i>	80
8.19	<i>Varčevanje</i>	82
8.20	<i>Vrednost hišnega ljubljénčka</i>	86
8.21	<i>Organiziranje stroškov / gospodinjstvo</i>	88
8.22	<i>Naložbe</i>	91

1. UVOD

Ta priročnik je v prvi vrsti namenjen uporabi kot učni vir za usposobljene trenerje pri poučevanju ciljne skupine tega projekta, tj. mladih prikrajšanih odraslih. Vsebuje dodatne didaktične informacije za module dnevne prakse (IO 2), ki veljajo za najpomembnejše za ciljno skupino. Namen priročnika je predstaviti osnutek modulov dnevne prakse finančne pismenosti in drugih s tem povezanih veščin trenerjem, ki bodo izvajali te dejavnosti neformalnega izobraževanja.

Program usposabljanja temelji na rezultatih raziskav, opravljenih v vseh partnerskih državah v pripravljalni fazi projekta. Zato so bile teme in struktura, pa tudi metodologija, razvite glede na dejanske potrebe ciljne skupine projekta.

2. KONCEPT DENARJA IN ŽIVLJENJSKIH VEŠČIN

Koncept usposabljanja o denarnih in življenjskih veščinah se osredotoča na konkretne in resnične življenjske situacije za finančno prikrajšane mlade odrasle, ki so bodisi brezposelni bodisi zaposleni z dohodki, nižjimi od povprečja EU. V nasprotju z drugimi običajnimi pobudami za finančno opismenjevanje, ki imajo precej teoretičen pristop k oblikovanju proračuna, varčevanju, kreditiranju itd., se vsebine programa Money & Life Skills nanašajo na resnične življenjske situacije in vprašanja, povezana s tremi področji:

1. **upravljanje prihodkov in izdatkov gospodinjstev.**
2. **načrtovanje za prihodnost**
3. **priprava na najslabše možne scenarije**

Cilji programa usposabljanja so ustrezno določeni:

- ozaveščanje udeležencev o njihovih vsakodnevnih izdatkih ter analiziranje dobrih in slabih praks pri trenutnih potrošniških navadah.
- Povečanje sposobnosti udeležencev za načrtovanje in določanje prednostnih nalog; povečanje njihove sposobnosti sprejemanja pravih finančnih odločitev, doseganje razumevanja koncepta vrednosti za denar in porabe z uporabo določenih orodij za kratkoročno in dolgoročno načrtovanje.
- Razvoj pristopov za varčevanje in naložbe. Cilj je dati vrednost in prostor pristopom, ki lahko spodbudijo varčevanje in naložbe tudi v ciljni skupini z nizkimi dohodki.
- razvijanje sposobnosti za ocenjevanje tveganj, povezanih s pridobivanjem posojil in dolgov. Zadolženost je pogosto posledica odsotnosti načrtovanja, visokih obrestnih mer in zadolževanja v neformalnih dolžniških mrežah. Zato je potrebno usposabljanje za ocenjevanje tveganja pri pridobivanju zasebnega posojila ali zadolževanju.

3. METODOLOŠKI PRISTOP

Kar zadeva metodološki pristop, je bil glavni cilj izbrati teme in oblikovati tečaj na podlagi resničnih primerov iz življenja, ki jih lahko delijo izkušnje učencev in ki izražajo njihovo okolje in njihove prednostne naloge.

V kombiniranem učnem okolju je dejavno vključevanje učencev ključnega pomena, saj je to edini način za ohranjanje njihove motivacije in zagotavljanje uspešnosti in učinkovitosti projekta ter trajnosti njegovih rezultatov in pričakovanega učinka. Namen je, da se vsak učenec zaveda posebnih koristi, ki izhajajo iz sodelovanja v tem učnem programu.

Zato priporočamo naslednje pristope:

- **Brainstorming:** udeleženci svobodno in nepristransko izrazijo svoje poglede na določeno temo, ki se nato zberejo in uporabijo v učnem procesu.
- **Timsko delo:** udeleženci se združijo v skupine za delo. Na ta način imajo lahko aktivno vlogo v učnem procesu in se hkrati naučijo ocenjevati sami sebe. Zavedajo se tudi dejstva, da lahko vsi dragoceno prispevajo k procesu usposabljanja, pri čemer spoštujejo druge člane skupine in jim dovolijo, da izrazijo svoja stališča.
- **Simulacija:** učenci si "predstavljajo" in "delujejo", kot da bi bili prisotni na določenem kraju in v določenih okoliščinah. Na ta način se počutijo bolj samozavestne pri izražanju svojih stališč in izboljšajo način, kako bi ravnali v podobnih, resničnih situacijah.
- **Igranje vlog:** udeleženci in/ali inštruktorji so "igralci" v resničnih ali potencialno resničnih življenjskih situacijah, ki jim z uporabo verbalnih in neverbalnih metod pomagajo izraziti njihovo obstoječe znanje ali stališča in načine stika.

4. DIDAKTIČNA NAČELA

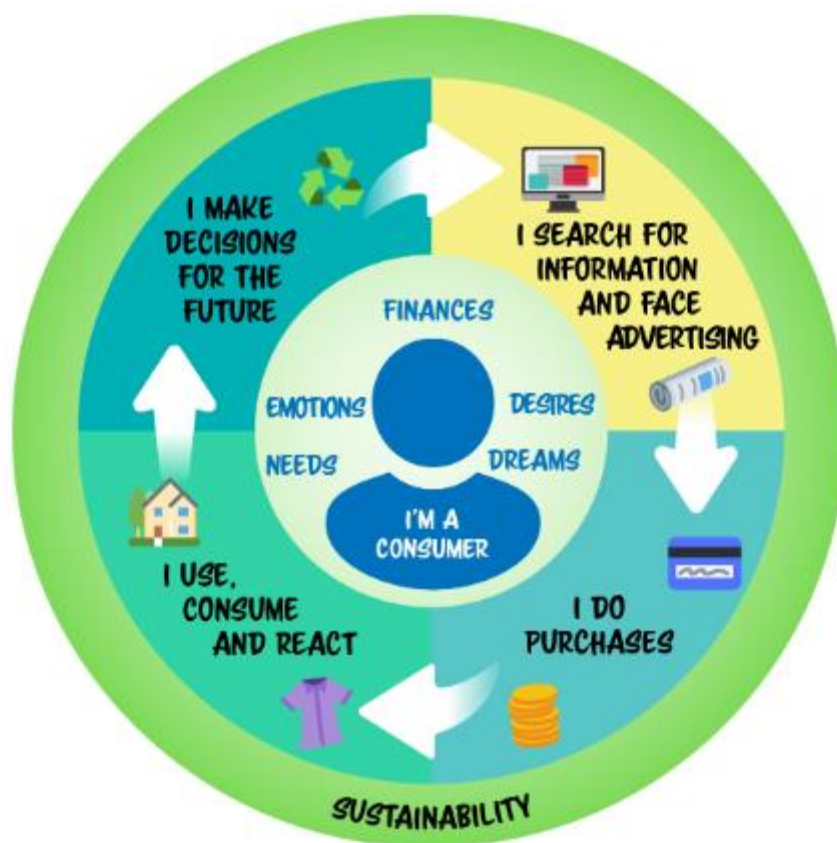
Izvajanje koncepta tečaja Money & Life Skills temelji tudi na naslednjih temeljnih didaktičnih načelih v izobraževanju odraslih:

1. **zagotavljanje učnega procesa, osredotočenega na udeležence.** Bolje se učimo, če v procesu usposabljanja aktivno sodelujemo. Udeleženci usposabljanja so odrasli, tako kot izvajalec usposabljanja, zato imajo življenjske izkušnje in predhodno znanje, ki so dragoceni za razpravo o temah usposabljanja in njihovo obravnavo. Poleg tega lahko kot mladi odrasli sprejemajo odločitve v zvezi s procesom usposabljanja ter izražajo svoja stališča in zamisli o tem, kako bi lahko proces usposabljanja olajšali in izboljšali.
2. **Znanje ima družbeni pomen.** Udeležence bolj zanima učenje o vprašanih, povezanih z njihovim vsakdanjim življenjem, in sodelovanje v procesu usposabljanja, v katerem se soočajo s situacijami, s katerimi se pogosto srečujejo, da bi lahko prepoznali podobnosti.
3. **Načelo integracije.** Znanje je in ostaja "odprto". Prvič, proces usposabljanja je treba prilagoditi življenjskim razmeram in potrebam odraslih, drugič, usposabljanje je neprekinjen proces, tudi po koncu srečanj.

5. IZOBRAŽEVANJE POTROŠNIKOV

Velik del našega izobraževalnega sistema je usmerjen v to, da bi ljudje pridobili znanja in spretnosti, s katerimi bodo lahko dobili dobro službo in stalen dohodek. Nasprotno pa je zelo malo pozornosti namenjene temu, kako dobro porabiti denar.

Ilustracija: Finski organ za varstvo konkurence in potrošnikov

Cilje in naloge koncepta Money & Life Skills lahko razumemo tudi kot prispevek k izobraževanju potrošnikov.

Wikipedija potrošniško izobraževanje opredeljuje kot "pripravo posameznika na sprejemanje informiranih odločitev pri nakupu izdelkov v potrošniški kulturi".

Koncept Money & Life Skills poskuša vključiti tudi nove razsežnosti izobraževanja potrošnikov. Eden od ključnih vidikov novega pristopa je zagotoviti upoštevanje razsežnosti trajnostne potrošnje.

V naših izobraževalnih modulih smo se, kjer je bilo mogoče, poskušali sklicevati na štiri stebre trajnostnega razvoja, kot jih je opredelila Brundtlandova komisija.

- **Ekološka trajnost** - potrošnja mora biti usklajena z naravnimi procesi, raznolikostjo ter načeli ohranjanja in vzdrževanja naravnih virov. Največji izzivi na področju ekološke trajnosti so, kako upočasniti podnebne spremembe, zaščititi biotsko raznovrstnost in trajnostno uporabljati naravne vire.
- **Gospodarska trajnost** zahteva, da je razvoj ekonomsko učinkovit in pravičen.
- **Socialna trajnost** pomeni izboljšanje sposobnosti ljudi, da upravljajo s svojim življenjem, in krepitev družbene identitete. Poraba ne sme biti v nasprotju s temi cilji. Izzivi na tem področju vključujejo rast prebivalstva, revščino, razpoložljivost hrane in zdravstvenega varstva, enakost med spoloma, zagotavljanje izobraževanja in obvladovanje družbenih učinkov medijev.
- **Kulturna trajnost** zahteva, da je potrošnja skladna s kulturo in vrednotami. Izzivi na tem področju vključujejo zблиževanje kulture, medijev in komercializacije ter komercializacijo družbenih medijev.

6. STRUKTURA PRIROČNIKA

Kot je bilo omenjeno zgoraj, se vsebine o denarnih in življenjskih veščinah nanašajo na resnične življenjske situacije in vprašanja, povezana s tremi področji:

1. upravljanje prihodkov in izdatkov gospodinjstev.
2. načrtovanje za prihodnost
3. priprava na najslabše možne scenarije

Naslednja preglednica vsebuje pregled dejanskih situacij. Veliko število zgodb se nanaša na spretnosti, kako upravljati različne gospodinske izdatke. Ker so ciljna skupina usposabljanja mladi odrasli z manj priložnostmi, smo se odločili, da predstavimo veliko različnih življenjskih situacij, da bi povečali motivacijo učencev. Čeprav lahko večino teh zgodb razčlenimo na gospodinski proračun, ima lahko vsak učenec različne prednostne naloge. Eden od njih se morda zanima za nakup avtomobila, medtem ko se bo drug učenec kmalu poročil ali pričakoval otroka. Njihovo motivacijo za podrobno obravnavo lahko dosežemo le tako, da jim predstavimo situacijo, ki je blizu njihovim lastnim življenjskim izkušnjam.

UPRAVLJANJE PRIHODKOV IN IZDATKOV GOSPODINJSTEV.	NAČRTOVANJE ZA PRIHODNOST	PRIPRAVA NA NAJSLABŠE MOŽNE SCENARIJE
1. Moj prvi avto	10. Upokojitev	6. Razveza zakonske zveze
2. Poroka	13. Študij	7. Izguba službe
3. Najem stanovanja	16. Menjava nosilca	8. Nesreča / bolezen
4. Nakup hiše	19. Varčevanje	14. Izgradnja kreditne sposobnosti
5. Pričakovanje otroka	22. Naložbe	15. Iskanje pomoči
9. Uporaba pravic potrošnikov		18. Skrb za starejše sorodnike
11. Pridobitev mobilnega telefona		
12. Prazniki		
17. Garderoba		
20. Vrednost hišnih živali		
21. Organiziranje stroškov / gospodinjstva		

Ker se bodo gradiva, razvita v okviru tega projekta, uporabljala pri najrazličnejših vrstah tečajev, ta priročnik namesto standardiziranega učnega načrta vsebuje različne gradnike, ki jih lahko izvajalci usposabljanja uporabijo v skladu s svojim okvirom.

Predstavitev vaj je razdeljena na dva glavna dela:

1. Splošne lekcije in vaje, ki se nanašajo na splošnejše teme in se uporabljajo za več kot eno realno situacijo, predstavljeno na e-platforni.
2. Posebne opombe in vaje, ki se nanašajo na vsakega od 22 primerov iz resničnega življenja.

7. SPLOŠNE LEKCIJE

7.1 Tema 1: Naši prihodki

Rezultati te teme so:

- Udeleženec usposabljanja zna prepoznati različne vire družinskega dohodka.
- Udeleženec usposabljanja razlikuje med novimi možnostmi za individualni/družinski dohodek glede na svoje družinske vrednote.
- Udeleženec usposabljanja razume, katere prilive je treba razumeti kot "razpoložljive za porabo".
- Udeleženec zna opredeliti in razlikovati med pojmom redni in neredni dohodek.

Predlogi za trenerje

Pripravite kratek uvod v temo. Udeležence vprašajte, kaj jim pride na misel, ko slišijo besedo "dohodek", in kaj jim pomeni. Prosite jih, naj navedejo primere o "dohodku". Pridobljene informacije uporabite za predstavitev teme. Preverite, ali udeleženci razumejo na novo predstavljene informacije. Če je potrebno, navedite nove primere in jih ponovno razložite. Enako storite pri "proračunu". Prepričajte se, da vsi udeleženci razumejo in uporabljajo te glavne pojme ter jim pripisujejo enak pomen.

Proračun je orodje za analizo financ. Uporabnikom omogoča pregled sredstev, načrtovanje izdatkov in ustrezno upravljanje financ, da lahko izpolnijo svoje mesečne obveznosti. Proračun ponuja odgovore na dve glavni vprašanji:

1. Ali porabim več, kot zaslužim?
2. Kaj si lahko privoščim?

Zato je treba proračunsko načrtovanje začeti s seznamom vseh razpoložljivih sredstev.

Da bi udeleženci usposabljanja razumeli, kako načrtovati vnaprej in pametno porabljati, morajo najprej znati pregledati in načrtovati sredstva, ki so na voljo za porabo.

Vaja: Povzetek vaših prihodkov

Koliko si lahko privoščite, da vsak mesec porabite, ne da bi se zadolžili?

Če želite odgovoriti na to pomembno vprašanje, morate najprej vedeti, koliko denarja imate dejansko na voljo vsak mesec. Ali poznate ta znesek? Kakšen je njegov vir? Ali ste prepričani, da so vključeni vsi morebitni prihodki, ali ste na kakšen vir, npr. žepnino, pozabili? Da bi dobili natančnejši vpogled v svoje prihodke, lahko naredite preprosto vajo.

Sestavite tabelo z ločenimi vrsticami za vsak vir dohodka (npr. plača/nadomestilo, štipendija/dotacija, žepnina, študentsko posojilo itd.), ki ga prejmete vsak mesec. Razmislite o dohodkih v zadnjem mesecu in v naslednji stolpec zapišite vsoto dohodkov, ki prihajajo iz vsakega vira. Seštejte vse dohodke in kratko razmislite o svojem skupnem mesečnem dohodku.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Vaja 2: Povzetek dohodkov vašega gospodinjstva

Vaša naslednja naloga je izračunati skupni mesečni dohodek gospodinjstva.

V tabelo, ki ste jo začeli risati, dodajte ločene stolpce za vsakega člana gospodinjstva (ženo/moža, otroke, sostanovalca itd.). Dodajte vrstice za različne vire dohodkov, vnesite vsote, izračunajte posamezne dohodke in seštejte skupni mesečni dohodek na ravni gospodinjstva.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Pogovorite se o dveh glavnih kategorijah dohodkov - rednih in nerednih dohodkih.

Udeležence ponovno prosite, naj izmenjajo mnenja o pomenu rednih in nerednih dohodkov. Najprej jih prosite, naj pojasnijo, kako razumejo te kategorije, in navedejo primere. Razložite jim, da je bistveno, da povedo, kaj mislijo, in da ni pravih ali napačnih odgovorov. Pomembno je, da pridete do situacije, ki bo poenotila pojme, ki jih bo skupina uporabljala med celotnim tečajem. Predstavite naslednje nove informacije:

Redni prihodki običajno prihajajo pogosto, urejeno, v točno določenem času ali obdobju v mesecu/letu, zato se lahko oseba nanje zanesa in jih ustrezno načrtuje. Plače, stipendije, otroški dodatki ali drugi dohodki, povezani s socialnim varstvom, so (ali bi vsaj morali biti) redni dohodki. Po drugi strani pa so neredni prihodki viri, ki se realizirajo občasno, priložnostno. Neredni dohodki na primer izvirajo iz občasnega dela za druge, sezonskega dela, enkratnega obroka v obliki dotacije ali finančne podpore. Ti prihodki se seštejejo v del proračuna posameznika/gospodinjstva, v katerem povzamete razpoložljiva sredstva.

Vaja 3: Razlikovanje med rednimi in nerednimi dohodki

Oglejte si seznam (tabelo) dohodkov, ki ste ga sestavili. Kateri od naštetih dohodkov so redni? Označi jih z barvo ali podčrtaj.

Ali ste vključili nekatere neredne prihodke? Ali ste vi ali člani vašega gospodinjstva med letom pridobili dodatne, neredne dohodke?

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Vaja 4: Dohodek gospodinjstva

Člane gospodinjstva prosite, naj razmislijo o svojih običajnih dodatnih/neobičajnih dohodkih. Če ne morejo pomisliti na vsoto na mesečni ravni, jih vprašajte, koliko teh dohodkov dobijo v enem letu. Ponovno preračunajte zneske, da dobite neredne dohodke na mesečni ravni. Prihodkom vsakega člana gospodinjstva (vključno z dohodki udeleženca) prištejte ustrezno vsoto in nato ponovno izračunajte skupni mesečni dohodek gospodinjstva.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Vprašanja, o katerih lahko razmišljate in se o njih pogovarjate na usposabljanju z drugimi udeleženci:

- Koliko dohodka je na voljo za porabo (na ravni posameznika in gospodinjstva).
- Za kaj običajno porabimo denar? Navedite nekaj primerov.

7.2 Tema 2: Potrebe in želje

Rezultati te teme so:

- Udeleženec usposabljanja zna razložiti razliko med potrebami in željami (s primeri).
- Udeleženec usposabljanja je pristojen, da pojasni razloge za to razlikovanje.
- Udeleženec usposabljanja razume, zakaj lahko nakup nekaterih predmetov zadovolji tako potrebo kot željo.

Predlogi za trenerje

Pred začetkom nove teme prosite udeležence usposabljanja, naj se vrnejo k svojim seznamom dohodkov na ravni gospodinjstva in ponovno razmislijo o skupnem znesku in znesku, ki je po njihovem mnenju na voljo za porabo. Pojasnite, da naj v naslednji vaji iz tega potegnejo nekaj zaključkov in jih uporabijo v praksi.

Nato naj vodja usposabljanja udeležencem poda primer seznama dohodkov gospodinjstev, da jih bodo lahko analizirali, prostovoljci pa lahko uporabijo svoje lastne primere.

Vaja: Za kaj porabimo denar?

Udeležence prosite, naj izvedejo igro vlog. Če udeleženci oklevajo in ni zadostnega števila prostovoljcev, se lahko v igro vlog vključijo trenerji. Na podlagi danega primera dohodkov gospodinjstva in posredovanih smernic naj simulirajo postopek odločanja o porabi v gospodinjstvu. Vsak član gospodinjstva naj ravna v skladu z osebnimi načrti za porabo ter se poskuša pogajati in prepričati druge člane, da se z njimi strinjajo. Drugi udeleženci usposabljanja naj opazujejo in si delajo zapiske ali pripravljajo komentarje.

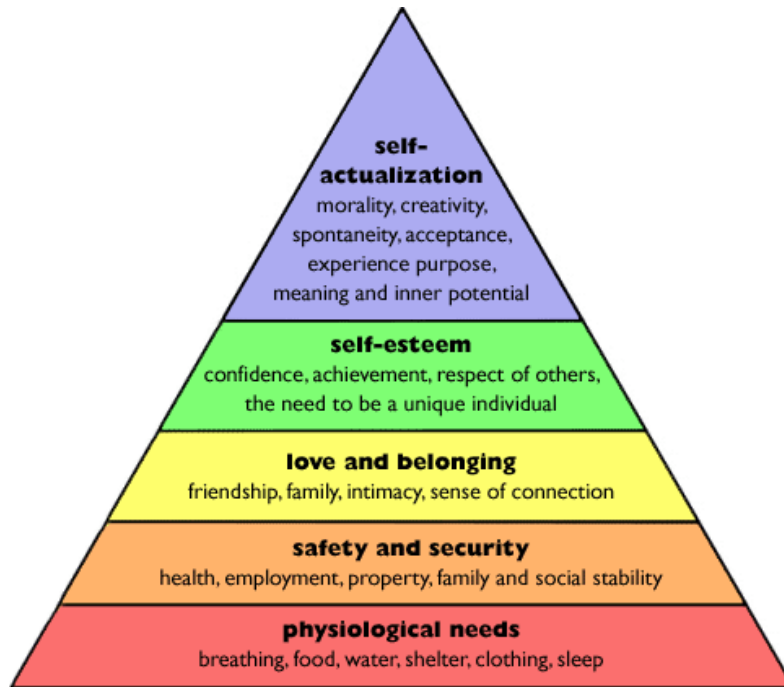
Po igri vlog naj sledi skupinska razprava, v kateri se osredotočite na dejanja akterjev in razloge zanje.

Ko udeleženci usposabljanja pojasnijo svoja stališča in je skupinska razprava zaključena, jim pojasnite razliko med potrebami in željami.

Običajno govorimo o petih osnovnih kategorijah potreb:

1. Fiziološki
2. Varnost
3. Ljubezen/pripadnost
4. Spoštovanje
5. Samoaktualizacija

Grafični ekvivalent se imenuje "Maslowova hierarhija potreb".

<https://giuseppegianni.wordpress.com/2012/08/23/the-hierarchy-of-needs-maslows-theory-of-motivation/>

Potrebe so povezane s širokimi kategorijami izdelkov/storitev, tj. eno potrebo lahko zadovoljijo različni elementi. Na primer, potrebo po varnosti, natančneje po domu ali lastnini, je mogoče zadovoljiti na več načinov: z najemom stanovanja ali hiše, nakupom nepremičnine, bivanjem v študentskem domu itd.

Želje so določene natančneje - ustrezajo določenemu izdelku/storitvi ali celo blagovni znamki. Na primer, potreba po pijači (žeja kot fiziološka potreba) se aktualizira z željo po vodi, posebni vrsti soka itd.

Vaja: Razlikovanje med potrebami in željami

Udeležencem povejte, naj za naslednjo vajo oblikujejo pare/manjše skupine (odvisno od strukture skupine in stopnje pismenosti udeležencev). Na podlagi tega, kar so se naučili o potrebah in željah, morajo:

- prepoznajte in zapišite 1) potrebe in 2) želje, ki so bile omenjene v igri vlog v zvezi z odločanjem o porabi na ravni gospodinjstva;
- opredeliti nekaj primerov potreb in želja na ravni posameznika/gospodinjstva.

Po končani nalogi naj se udeleženci pogovorijo o svojih ugotovitvah.

Dodatno vprašanje za razpravo v skupini: Razmislite o predmetih, ki bi lahko zadovoljili oboje: potrebo in željo.

7.3 Tema 3: Kako pripraviti proračun za gospodinjstvo in kako se izogniti pomanjkljivostim pri pripravi proračuna

Rezultati te teme so:

- Udeleženec usposabljanja pridobi znanje o tem, kako sestaviti svoj gospodinjstveni proračun.
- Udeleženec usposabljanja razume, kakšne značilnosti mora imeti proračun, da se izogne pomanjkljivostim.
- Udeleženec usposabljanja je sposoben razumeti razloge za morebitni primanjkljaj in opraviti ponovni izračun.

Predlogi za trenerje:

Po pregledu potreb in želja so udeleženci pripravljene sestaviti predhodni proračun. Vračajo se k seznamu dohodkov v gospodinjstvu (pripravljenem v okviru Teme 1). Ko so seznanjeni s tem, koliko denarja zaslužijo vsak mesec, je treba navesti potrebne izdatke. Primeri stroškov, ki jih je treba upoštevati, so:

- Stroški, povezani z domom (hipoteka, najemnina, obrok posojila itd. + elekrika, ogrevanje, telefon, internet, storitve za dom, komunalne storitve)
- živila in druge potrebščine - gospodinjstveni pripomočki, kozmetika itd.
- stroški prevoza (gorivo, vzdrževanje avtomobila, zavarovanje avtomobila, avtobusna vozovnica itd.)
- Drugi stroški: oblačila, zabava, počitnice itd.

Udeležencem na kratko razložite te kategorije. Skupaj se o njih pogovorite in se prepričajte, da jih udeleženci razumejo. Razpravljajte tudi o teh dveh pomembnih načelih:

- Nekateri obvezni izdatki se ne pojavljajo mesečno, na primer avtomobilsko zavarovanje ali obiski pri zdravniku. Plačajo se enkrat ali nekajkrat na leto. Vendar jih ni mogoče izključiti s seznamom stroškov in pozabiti, treba jih je plačati! Eden od načinov, kako zagotoviti dovolj denarja za te stroške, je, da naredite seznam vseh stroškov, ki se pojavijo le nekajkrat na leto, seštejete njihove skupne stroške, jih delite z 12 in rezultat dodate na seznam potrebnih mesečnih stroškov. Tako boste zagotovili nekaj prihrankov za te namene. Udeležencem to pokažite z nekaj primeri!
- Nepričakovani stroški običajno povzročijo proračunske pomanjkljivosti. Zato bi morali čim več prihraniti za črne dni ali sklad za nujne primere. Udeležence prosite, naj navedejo nekaj primerov nenačrtovanih stroškov in idej, kako poskrbeti zanje.

Vaja: Sestavljanje predhodnega gospodinjstvenega proračuna

Udeleženci naj pripravijo tabelo s seznamom in vsotami gospodinjstvenih stroškov za zadnji mesec. Kot predlogo lahko uporabijo spodnjo tabelo.

Opomba: Pri tej vaji lahko vodja usposabljanja spodbudi udeležence, da prinesejo nekaj računov, ki

jih bodo uporabili kot vir informacij. Po želji lahko trener pripravi nekaj dejanskih ali izmišljenih računov.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Ko udeleženci končajo z nalogo, naj s pomočjo trenerja odštejejo skupne stroške od skupnih prihodkov (tretja naloga v vaji 1a v temi 1) in individualno razmislijo o položaju - ali so zadovoljni s stanjem, ali imajo nekaj prihranjenega denarja ali primanjkljaj in kakšen je njihov načrt.

Ko so vsi opravili nalogo, naj sledi skupinska razprava, v kateri se osredotočite na:

- prednosti gospodinjskih proračunov - izmenjava ugotovitev in izkušenj ter
- ugotovljene težave in zamisli za njihovo reševanje.

Nato se z udeleženci pogovorite o morebitnih pomanjkljivostih pri pripravi proračuna:

- Najprej opredelite možne razloge za pomanjkljivosti/potencialni primanjkljaj: pojav nepričakovanih stroškov, zamuda/zmanjšanje mesečnih prihodkov, nepopolno spremljanje stroškov itd. (Navedite nekaj primerov in prosite udeležence, da delijo svoje primere in mnenja.)
- Nato razpravljajte o tem, kako se izogniti pomanjkljivostim. Prepričajte se, da udeleženci razumejo razloge za morebitni primanjkljaj in vedo, kako preračunati proračun.

Vodja usposabljanja naj ob koncu seje opravi zaključno razpravo. Uporabite evalvacijske igre, vprašalnike, pogovore o povratnih informacijah itd., da ocenite dobro počutje skupine, učinkovitost skupinskega dela, uspešnost pri doseganju ciljev, zadovoljitev posameznikovih pričakovanj itd.

7.4 Tema 4: Pomen dobrih potrošniških navad

Rezultati te teme so:

- Udeleženec usposabljanja ve, kako spremljati porabo.
- Udeleženec usposabljanja se zaveda, kako pomembno je sprejemati pametnejše odločitve o porabi.
- Udeleženec usposabljanja zna navesti primere dobrih potrošniških navad.

Predlogi za trenerje:

Sledenje izdatkom je eden ključnih dejavnikov učinkovitega oblikovanja proračuna, saj pomaga preprečevati prekomerno porabo, proračunske pomanjkljivosti in primanjkljaje. Tukaj je nekaj osnovnih nasvetov, o katerih lahko razmislite z udeleženci usposabljanja:

- Izhajajte iz svojega proračuna.
- Stroške beležite vsak dan in jih razvrstite v ustrezno kategorijo. Vsakič, ko za kaj porabite, od razpoložljivega denarja odštejte vsoto. Tako boste vedeli, koliko denarja je še na voljo za porabo.
- Izogibajte se dolgovom - ko porabite razpoložljivi denar, prenehajte ustvarjati stroške.
- Občasno spremenite proračun - morda se bo izkazalo, da je vaš proračun nerealen, ali pa boste morali prenesti denar med kategorijami.
- Ob koncu meseca prilagodite proračun za naslednji mesec. Po določanju prioritet (plačilo dolga, varčevanje) preidite na druge izdatke. Morda boste morali na nekaterih področjih varčevati, vendar bi morali še vedno imeti možnost vsakodnevnega prehranjevanja.

Na srečo lahko nekatere izdatke zmanjšamo s pametnejšimi odločitvami o porabi ali dobrimi potrošniškimi navadami. Udeleženci naj zdaj pregledajo seznam mesečnih izdatkov svojega gospodinjstva in označijo problematične izdatke.

Vaja: Spremljajte svoje izdatke

Udeleženci se morajo vrniti na seznam ugotovljenih mesečnih stroškov gospodinjstva. Njihove naloge so:

- Preveriti, ali so vključili vse možne stroške (vodja usposabljanja pomaga tako, da navede nekatere običajne mesečne/letne stroške, ki bi jih lahko izpustili - npr. stroške, povezane z izobraževanjem - šolnine, knjige, oprema).
- Dodati nekaj stroškov, na katere ste morda pozabili, in ponovno izračunati skupne stroške ter končni rezultat proračuna: dodatni prihranek denarja ali nov primanjkljaj;

Označite izdatke, za katere menite, da so pretirani, nepotrebni ali problematični iz drugih razlogov.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Ko vsi udeleženci zaključijo nalogo, sledi skupinska razprava.

OPOMBA: Glede na stopnjo pismenosti, druga znanja in motivacijo udeležencev je mogoče vajo organizirati drugače. Vodja usposabljanja lahko to vajo izvede skupaj z udeleženci, in sicer na podlagi konkretnega primera. Vse elemente naj napiše na tablo ali tablo in skupaj z udeleženci opravi izračun ter zaključi z razpravo.

Vaja: Revizija porabe - za pametnejše odločitve o porabi in dobre navade pri porabi

Udeleženci naj razmislijo o svojih izdatkih v preteklem tednu. Njihova naloga je, da vnesejo vse predmete, ki so jih kupili v tem obdobju, s tem povezane stroške in izračunajo vsoto. Kot predlogo naj uporabijo spodnjo tabelo. Vodja usposabljanja naj ima na voljo računalnik z dostopom do interneta ali katero koli drugo možnost za preverjanje cen blaga, če se jih udeleženci ne morejo spomniti.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Da bi bolje spremljali porabo in sprejeli dobre navade, morajo udeleženci začeti z majhnimi koraki - naslednja vaja je povezana z eno od teh navad, ki bi morala postati njihova rutina.

Domača naloga/ vaja: Revizija porabe - za modrejše odločitve o porabi

Udeleženci naj uporabijo isto tabelo kot pri prejšnji vaji, natisnjeno na listu papirja. Tabela naj nosijo en teden in spremljajo vse stroške. Po enem tednu naj vodja usposabljanja vodi razpravo, v kateri bodo udeleženci izmenjali mnenja o tej praksi. O tem naj obvestijo tudi druge člane svojega gospodinjstva.

7.5 Tema 5: Nakupovalne prakse

Rezultati te teme so:

- Udeleženec usposabljanja pridobi spretnosti za pripravo tipičnega nakupovalnega seznama in pojasnitev prednostnih nalog.
- Udeleženec razume prednosti in slabosti različnih vrst trgovin.
- Udeleženec razume izraz "vrednost za denar".
- Udeleženec zna sprejemati pametnejše nakupovalne odločitve glede na kupone, razprodaje, promocije itd.

Predlogi za trenerje:

Na začetku te teme naj udeleženci razmislijo o prejšnjih vajah in njihovih rezultatih. Vodja usposabljanja naj omogoči skupinsko razpravo, osredotočeno na dve glavni vprašanji:

- Kateri stroški so opredeljeni kot problematični in zakaj?
- Kako poskrbeti za te stroške - katere je treba zmanjšati (zakaj?), zmanjšati ali razdeliti (kako?)?

Z udeleženci delite nekaj nasvetov za pametnejše odločanje o porabi, npr.:

- Priložnosti za varčevanje in nadzor mesečne porabe s sklepanjem pogodb - na primer, ali in kako vam koristi sklenitev pogodbe s ponudnikom storitev mobilne telefonije/interneta.
- nakupovanje v posebnih vrstah trgovin - diskontnih trgovinah z živili, outletih, trgovinah z rabljenim blagom itd.

Vaja: Velike in majhne trgovine - razprava z oglaševalskim gradivom

Različne vrste trgovin ponujajo različne možnosti: manjše lokalne trgovine so običajno v bližini stanovanjskih območij in ponujajo določeno število izdelkov, medtem ko so večje trgovine (npr. supermarketi) običajno na obrobju mesta, vendar ponujajo veliko izdelkov. Namen te vaje je v razpravi pregledati te prednosti in slabosti. Vodja usposabljanja naj s seboj prinese nekaj reklamnih brošur, letakov, katalogov itd. Udeleženci naj najprej pregledajo to oglaševalsko gradivo. Vodja usposabljanja začne razpravo tako, da udeležence vpraša, katerega od izdelkov, predstavljenih v gradivu, bi kupili in zakaj. Nato sledi še ena razprava - udeleženci naj izrazijo mnenja o prednostih in slabostih nakupovanja v majhnih ali velikih trgovinah. Vodja usposabljanja naj moderira razpravo in ugotovljene prednosti in slabosti zapiše na tablo/belo tablo.

Udeležencem povejte o dejavnostih merchandisinga, s katerimi potrošnike prisilijo k večji porabi, in jih povprašajte o njihovih osebnih izkušnjah, povezanih s temi dejavnostmi. Uporabite - v predstavitvi ali kot izpis - slike iz internetnih virov, npr. <https://blog.cheapism.com/consumer-behavior>.

Eden najboljših načinov, da ne zapravite več, kot ste načrtovali, je, da sestavite nakupovalni seznam in se ga držite. Zato bo naslednja vaja namenjena sestavljanju nakupovalnega seznama.

Vaja: Sestavljanje nakupovalnega seznama (simulacija)

Udeleženci delajo v skupinah (struktura skupine vpliva na to, kako bomo oblikovali skupine ali ali bo trener prilagodil vajo). Zdaj naj igrajo vlogo članov gospodinjstva in simulirajo situacijo pred nakupovanjem/odhodom v trgovino. Skupaj naj se usedejo za mizo in se dogovorijo o nakupovalnih prioritetah. Rezultat procesa naj bo nakupovalni seznam za en teden, na katerem naj bodo predmeti razvrščeni po prednostnem vrstnem redu.

Označijo in razložijo prednostne naloge, pojasnijo, kje bi nakupovali, kako bi organizirali odhod v trgovino (npr. če bi šli v večjo trgovino in opravili večji nakup, je treba vključiti stroške prevoza), kaj bi najprej kupili in kaj bi storili s preostalim denarjem. Pogovoriti se morajo tudi o načrtu B - kaj se zgodi, če nekaterih pomembnih predmetov ne kupijo, in kakšne so posledice spremembe načrta.

Ko vse skupine končajo nalogo, sledi skupinska nevihta možganov, ki jo vodi vodja usposabljanja.

Udeleženci lahko to koristno praktično nalogo izvedejo tudi v majhnih skupinah, da bi pridobili informacije, potrebne za sestavo nakupovalnega seznama.

Pri nakupu je pomembno, da dobro preučite razmerje med kakovostjo in ceno. Naslednja vaja naj bi udeležencem pomagala bolje razumeti ta koncept.

Vaja: Uporaba priložnosti za pametno nakupovanje

Udeleženci prejmejo različne brošure s popusti ali kuponi iz lokalnih supermarketov.

Najprej morajo izbrati izdelek, na primer sir, in primerjati cene v različnih trgovinah. Vodja usposabljanja jim mora pomagati pri preverjanju stroškov in razložiti različne cene za različne količine/pakete.

Druga naloga je, da udeleženci izberejo izdelek, ki ga pogosto uživajo, na primer krompir. Odkriti morajo najboljšo/najcenejšo možnost za nakup tega izdelka - npr. kupiti 1 kilogram ali večji paket - in jo razložiti.

Tretja naloga je povezana s kuponi. Udeleženci morajo izračunati razliko v ceni - prihranke je mogoče doseči z uporabo kuponov za nekatere izdelke.

Na koncu vaje poudarite, da morajo udeleženci pri primerjanju upoštevati:

- Dejanska cena na enoto, kot so kilogram, liter, kos itd. - običajno so manjši paketi dražji od večjih.
- Kakovost, trajnost in druge posebnosti izdelkov - včasih so izdelki, ki so na prvi pogled dražji, dejansko trajnejši, zato so ugodnejši od na videz cenejše alternative - pomislite na baterije, koncentrirane detergente itd.

Vodja usposabljanja naj ob koncu seje opravi zaključno razpravo. Uporabite evalvacijske igre, vprašalnike, pogovore o povratnih informacijah itd., da ocenite dobro počutje skupine, učinkovitost skupinskega dela, uspešnost pri doseganju ciljev, zadovoljitev posameznikovih pričakovanj itd.

7.6 Tema 6: Nadzor nad porabo

Rezultati te teme so:

- Udeleženec usposabljanja razume, kako je mogoče zmanjšati porabo, saj ve, kako nadomestiti izdelek s cenejšim.
- Udeleženec ve, kako lahko varčuje z viri in preprečuje nastajanje odpadkov.
- Udeleženec brez nakupa lahko nekatere elemente izdelava sam.

Vaja: Zmanjšanje porabe

Udeleženci in trener naj se vrnejo k seznamu gospodinjskih izdatkov in z znanjem, pridobljenim v tej temi, ter s temo o sledenju porabi, dobrih potrošniških navadah in modrejših nakupovalnih praksah naredijo naslednje:

1. Za vsako (ali nekaj) kategorij stroškov trener prinese izdelke ali pripravi slike izdelkov/storitev, povezanih s temi kategorijami. Na primer:

5 l mleka X (blagovna znamka) za en mesec celotna cena: ...

5 l mleka Y (blagovna znamka) za mesec dni skupna cena: ...

5 kg jabolk skupna cena: ...

3 l pralnega praška X (blagovna znamka) skupna cena: ...

3 l pralnega praška Y (blagovna znamka) skupna cena: ...

2. Vodja usposabljanja vodi pogovor v skupini o tem, kako je mogoče zmanjšati izdatke z zamenjavo izdelka s cenejšim.

Razmislite o cenejših možnostih izdelkov, na podlagi tega vnesite novo skupno ceno in ponovno izračunajte stroške. Zapišite vsoto tako prihranjenega denarja in razmislite, kako bi ta denar lahko uporabili.

3. Oglejte si seznam izdelkov, ki se redno kupujejo. Ali obstaja priložnost, da nekatere od njih proizvedete, namesto da bi denar porabili za njihov nakup?

Razmislite o drugih izdelkih, ki jih običajno kupujete, a bi jih lahko namesto tega izdelali sami. Razmislite o tem in se pogovorite o nekaterih idejah.

Ob koncu te vaje naj bi vsi udeleženci imeli nekaj idej za dodatne prihranke ali pametnejšo porabo.

7.7 Tema 7: Nastavitve ciljev in osnove varčevanja

Rezultati te teme so:

- Udeleženec usposabljanja na splošno ve, v čem se posamezni cilji razlikujejo, in razume, kako pomembno je določiti prednostne cilje.
- Udeleženec razume, kako pomembno je razvijati varčevalno naravnost.
- Udeleženec pozna razloge, zaradi katerih bi moral razmišljati o varčevanju za prihodnost, in razlikuje med kratkoročnimi, srednjeročnimi in dolgoročnimi cilji.
- Udeleženec je sposoben predvideti prihodnje dogodke in morebitne stroške.

Predlogi za trenerje:

Za kratek uvod v temo lahko spodbudite uvodno razpravo in udeležence vprašate, kaj menijo o svojih varčevalnih navadah. Ali menijo, da prihranijo dovolj denarja, ali bi lahko prihranili več? Vprašajte jih, ali prepoznajo motive za varčevanje in kako vztrajni so pri tem. Če udeleženci sploh ne morejo varčevati, jih prosite, naj si predstavljajo situacijo, ko bi lahko varčevali, in za kaj bi varčevali.

Vaja: Določite kratkoročne in dolgoročne cilje varčevanja

Varčevalni načrt predvideva, da ste že opredelili svoje prednostne naloge in sestavili seznam svojih ciljev. Zato naj zdaj udeleženci opredelijo svoje cilje in individualno izpolnijo tabele. Glede na stopnjo razumevanja teme s strani udeležencev lahko to dejavnost izvedete v skupinski razpravi. Vsakega udeleženca lahko prosite, naj predlaga svoje cilje v prihodnjem časovnem obdobju in izpolni tabelo na tabli/beli tabli.

Udeleženci naj navedejo vsaj tri kratkoročne, tri srednjeročne in tri dolgoročne osebne cilje. Za vsak osebni cilj morajo opredeliti finančni cilj in časovno obdobje, v katerem ga bodo dosegli. Če udeleženci delajo individualno, naj se po končanem delu o svojih ciljnih pogovorijo z drugimi udeleženci - ali imajo enake cilje, ali se strinjajo glede kategorizacije, ali imajo predloge, kako te cilje doseči. Izmenjava izkušenj o tem vprašanju je lahko za udeležence dragocena.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Vaja: Določanje prednostnih ciljev varčevanja

Ta vaja je nadaljevanje prejšnje vaje. Udeleženci lahko delajo individualno ali v skupini, kjer razpravljajo o prednostnih nalogah svojih ciljev, odvisno od tega, kako ste organizirali prejšnjo dejavnost. Z uporabo iste tabele morajo udeleženci v zadnjem stolpcu označiti, kako pomemben/nujen je vsak cilj. Če organizirate skupinsko razpravo, poskrbite, da bo sodeloval vsak udeleženec in da bo delil svoja mnenja.

Ko končajo, morajo analizirati in razpravljati o načinu in razlogih za določanje prednostnih ciljev na določen način. Nato morajo vsi udeleženci skupaj z vodjo usposabljanja opraviti skupno nevihto

možganov in pripraviti nekaj zaključkov ter povzeti lekcije o določanju prednostnih nalog.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifefskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Vaja: Določanje finančnih ciljev za pripravo varčevalnega načrta

Ta vaja je nadaljevanje prejšnje, v kateri so morali udeleženci določiti finančni akcijski načrt za doseganje svojih osebnih ciljev. Delajo lahko individualno ali v skupini, odvisno od tega, kako ste organizirali prejšnje vaje. Če organizirate skupinsko razpravo, poskrbite, da bo sodeloval vsak udeleženec in da boste njihove odgovore zabeležili na tablo/belo tablo.

Za pripravo finančnega načrta za doseganje ciljev morajo udeleženci razmisliti o svojih finančnih ciljih, ki so skladni z njihovimi osebnimi cilji.

Če udeleženci delajo individualno, naj po koncu izpolnjevanja preglednice analizirajo in razpravljajo o načinu in razlogih za opredelitev finančnih ciljev na poseben način. Z udeleženci lahko organizirate nevihto možganov, izmenjate mnenja in oblikujete sklepe.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifefskills.eu/calc/index.php?localize=en>

7.8 Tema 8: Načini varčevanja

Rezultati te teme so:

- Udeleženec pozna nekatere možnosti varčevanja.
- Udeleženec razume prednosti in slabosti vsake varčevalne možnosti.
- Udeleženec je sposoben predlagati možne načine za povečanje svoje varčevalne sposobnosti.

Vaja: Kaj veste o možnostih varčevanja?

V skupini razpravljajte o možnih načinih varčevanja. Udeleženci naj izmenjajo mnenja o svojih varčevalnih možnostih in razlogih za njihovo uporabo. Ali jim njihove varčevalne možnosti omogočajo, da prihranijo dovolj denarja za doseg kratkoročnih in dolgoročnih ciljev, opredeljenih v prejšnji vaji? Če ne, naj do konca te seje ponovno razmislijo o svojih ciljnih in varčevalnih možnostih ter uskladijo svoje osebne cilje s finančnimi.

Njihove odgovore zapišite na tablo/bele table. Lahko naredite tabelo, v katero zapišete vse možnosti varčevanja, ki so jih udeleženci že poznali, in skupaj z njimi poskušate oceniti vse prednosti in slabosti njihove uporabe. Pogovorite se lahko tudi o namenu uporabe posamezne možnosti - reševanje kratkoročnih, srednjeročnih ali dolgoročnih potreb. Med sejo dodajte nove možnosti in udeležence prosite, naj povedo svoje mnenje, tudi če jih še nikoli niso uporabljali. Prosite jih, naj opišejo življenjsko situacijo, v kateri jih bodo uporabili ali ne, in razloge za to. Vsak mesec lahko privarčujete določen znesek in ga hranite doma ali pa denar, ki ga že imate, položite na varčevalni račun in prejimate obresti. Kaj bi izbrali in zakaj?

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

7.9 Tema 9: Splošna priporočila za varčevanje

Rezultati te teme so:

Udeleženec zna prihraniti denar.

Udeleženec ve, čemu se mora izogibati, da bi prihranil.

Udeleženec se zaveda, da je varčevanje izvedljivo.

Predlogi za trenerje:

Na začetku te seje naj vodja usposabljanja opravi uvodno razpravo in udeležence vpraša, s katerimi ovirami se srečujejo, ko poskušajo varčevati. Udeleženci naj pojasnijo, kako te ovire premagujejo in ali vplivajo na njihove prihodnje odločitve o varčevanju.

Cilj te teme je udeležence vključiti v resnične življenjske situacije, v katerih morajo sprejemati finančne odločitve glede varčevanja. Usposabljanje mora biti interaktivno in izboljšati izražanje mnenj udeležencev ter sprejemanje odločitev v različnih situacijah.

Vaja: Varčevalni svetovalec

Glede na stopnjo izobrazbe in raven razumevanja varčevalnih vprašanj vaše ciljne skupine lahko igro vlog organizirate tako, da sestavite ekipe udeležencev ali da v tej igri aktivno sodeluje vodja usposabljanja. Če se odločite za ekipe z vsaj dvema udeležencema, bodo ti dobili naloge o različnih življenjskih situacijah in poskušali najti najboljšo rešitev. En udeleženec naj prevzame vlogo osebe, ki išče nasvet glede določene finančne težave, drugi pa naj prevzame vlogo finančnega svetovalca in predlaga rešitve. Če se odločite za aktivno vlogo trenerja, lahko trener in udeleženec ali dva trenerja prevzamejo vloge in simulirajo sprejemanje odločitev v resničnih življenjskih situacijah. Najbolje bi bilo, če bi udeleženci lahko predstavili svoje življenjske situacije in sprejete odločitve.

Glavni cilj te igre vlog je prepoznati ovire pri varčevanju ter v skladu s tem postaviti realistične cilje in sprejeti finančne odločitve, ki so uporabne v resničnem življenju.

Če to igro vlog organizirate kot skupinsko delo udeležencev, morajo skupine udeležencev predstaviti svojo situacijo drugim skupinam. Nato lahko upoštevajo in analizirajo predloge drugih udeležencev.

Vaja: Mobilne aplikacije za osebne finance

Ob predpostavki, da večina udeležencev uporablja pametne telefone, lahko v razredu poiščete in uporabljate mobilne aplikacije za osebne finance. Ena od brezplačnih večjezičnih aplikacij je na primer Money Lover, ki jo lahko prenesete iz trgovine Google Play. Jezikovne možnosti so različne, vmesnik pa je uporabniku prijazen in deluje precej enostavno.

Aplikacija vam omogoča spremljanje transakcij in sprememb na vaših bančnih računih ter izdelavo

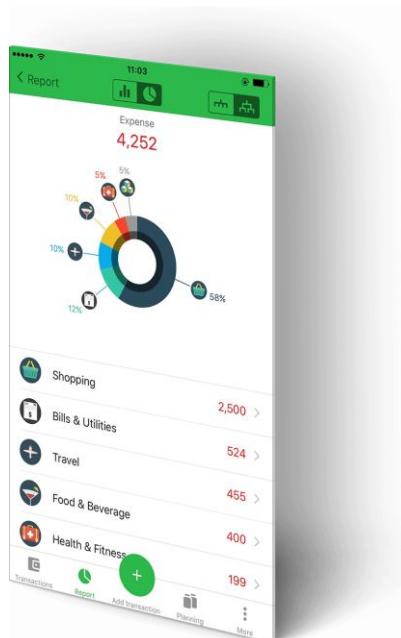

poročil na podlagi vsakodnevnih vnosov v bazo Računi in transakcije.

Udeležencem omogočite, da prenesejo aplikacijo, in jim razložite, kako jo lahko uporabljajo. Nato lahko vnesejo nekatere nedavne spremembe na svojih bančnih računih in transakcije v preteklih dneh, da se pripravijo poročila po različnih merilih:

- prihodki
- stroški.

Tako bodo dobili jasno sliko o svoji porabi in možnostih varčevanja, ki se jih ne zavedajo. Predlagajte jim, da vsaj med tečajem še naprej redno vnašajo svoje izdatke v aplikacijo, tako da bodo lahko ob koncu tečaja delili mnenja o svojih navadah.

<https://moneylover.me/>

7.10 Tema 10: Kako vzpostaviti varčevalni načrt

Rezultati te teme so:

- Udeleženec ve, kako sestaviti varčevalni načrt.
- Udeleženec razume pomen varčevalnega načrta.
- Udeleženec zna razložiti, zakaj in kako je varčevalni načrt lahko del proračunskega načrta.

Predlogi za trenerje:

Za uvod v to temo izvedite uvodno razpravo in udeležence vprašajte, kakšna pravila uporabljajo, ko varčujejo z denarjem. Izmenjava izkušenj je lahko za udeležence zelo dragocena. Ker je dober varčevalni načrt osnova za doseganje osebnih ciljev, naj v naslednji vaji udeleženci končno oblikujejo svoje varčevalne načrte.

Vaja: Sestavite svoj varčevalni načrt

To vajo je treba izvesti glede na to, kako ste izvedli prejšnje vaje v zvezi z določanjem ciljev. Če se odločite za skupinsko razpravo, imate na tabli/beli tabli že pripravljeno tabelo, ki jo je zdaj treba dopolniti z mnenji udeležencev o različnih zgoraj omenjenih možnostih varčevanja. Navedete lahko že omenjene možnosti varčevanja (na primer: varčevalni račun, tekoči račun, kreditna kartica itd.) in jih prosite, naj te možnosti varčevanja povežejo s svojimi osebnimi in finančnimi cilji. Pomagajte jim lahko razumeti, zakaj so nekatere možnosti primerne za določene cilje.

Če so udeleženci individualno izpolnili prejšnje tabele, naj zdaj izpolnijo stolpce z ukrepi, ki jih bodo izvedli za doseg svojih ciljev. Udeleženci lahko uporabijo že narejen seznam možnosti varčevanja ter se o njih pogovorijo in jih razvrstijo v dve skupini: v skupino možnosti, ki jih je mogoče uporabiti za doseganje določenih ciljev, in v skupino možnosti, ki jih ni mogoče uporabiti za doseganje določenih ciljev.

Dajte jim čas, da razmislijo o vsem, kar so se naučili na tem srečanju, in to vključijo v svoj načrt glede na svoje finančno stanje. Razložijo lahko, zakaj nekatere varčevalne možnosti v njihovem primeru niso uporabne in kakšne so bile njihove prejšnje varčevalne možnosti. Ali so se njihovi cilji v času njihovega življenja spremenili? Kako jim je uspelo financirati svoje potrebe? Ali so se morali odpovedati nekaterim ciljem in zakaj?

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

7.11 Tema 11: Možnosti varčevanja v formalnih finančnih institucijah - varčevanje v bankah

Rezultati te teme so:

- Udeleženec zna opredeliti, kaj je finančna institucija, in prednosti uporabe storitev finančnih institucij.
- Udeleženec pridobi veščine za izbiro najboljše finančne institucije za svoje potrebe in najboljše vrste varčevalnega računa.
- Udeleženec pridobi spretnosti in znanje za izbiro najboljše vrste varčevalnega računa za svoje potrebe in načine uporabe bančnih računov (prenos denarja, debetne kartice, bankomatske kartice, čeki itd.).

Predlogi za trenerje:

Predlagamo, da to temo predstavi bančni uslužbenec, ki mora:

- predstavitev banke kot finančne institucije in ponudbe bančnih storitev. Na ta način bi morali udeleženci dobiti jasno sliko o vseh koristih, ki jih lahko imajo z uporabo bančnih storitev.
- glede na že obravnavane varčevalne navade in varčevalne cilje udeležencev predlaga možnosti varčevanja, ki jih ponuja banka.
- na kratko pojasni bančne postopke, stroške in dokumente, ki so potrebni za odprtje bančnega računa ali drugih storitev, ki zanimajo udeležence.
- na kratko pojasnite pogoje kratkoročnega in dolgoročnega denarnega depozita.
- podrobneje pojasnite možne denarne transakcije in storitve e-bančništva, če se vam zdijo koristne za konkretno ciljno skupino.
- na kratko pojasnite aplikacije za spremljanje transakcij na bančnem računu, če se vam zdijo primerne za konkretno ciljno skupino.

7.12 Tema 12. Upravljanje dolga - previdno ravnanje z zadolževanjem

Rezultati te teme so:

- Udeleženec razume osnovni pomen finančnih pojmov, povezanih z izposojanjem denarja.
- Udeleženec ima vpogled v različne vire denarja za izposoj, razume tveganje zadolževanja.
- Udeleženec se zaveda pomena pogojev izposoje.
- Udeleženec razume, zakaj naj bi si izposojal preudarno.

Predlogi za trenerje:

V prejšnjih temah so udeleženci izvedeli, da lahko nekdo prihrani nekaj denarja, če spremlja stroške, pametno in učinkovito nakupuje, načrtuje vnaprej, uporablja osebni proračun itd. Včasih se lahko zgodi, da potrebujete več denarja, kot ga dejansko imate na razpolago. Obstajajo lahko različni razlogi, zaradi katerih potrebujete nekaj dodatnega denarja.

Pogosto se to lahko zgodi zaradi nenačrtovanih dogodkov (ki jih je težko predvideti), kot so draga poroka, nujno popravilo hiše/stanovanja, nakup pohištva ali gospodinjskih aparatov ali pa se nekateri člani vaše družine znajdejo v finančnih težavah. To je lahko prijeten ali neprijeten dogodek, ker pa se zgodi nenadoma, ga bomo poimenovali nujno zadolževanje. Priporočljivo je, da nekaj denarja odložite na stran za nujne primere. Če pa vaši dohodki tega ne dopuščajo, je edina razpoložljiva rešitev najemanje posojil.

Vaja: Izposoja izkušenj

Ta razprava se mora začeti na začetku seje in se razvijati vzporedno z zgornjo teoretično predstavitevjo.

1. Začnite razlagati scenarij, po katerem potrebujete nekaj dodatnega denarja. Razložite, da se potreba po izposoji pojavi v situaciji, ko naj bi razmišljali o najboljšem načinu varčevanja denarja za prihodnost.
2. Udeležence usposabljanja prosite, naj naštejejo nekaj razlogov, zakaj bi si izposodili denar. Udeleženci naj o tem nekaj časa razmišljajo, nato pa jih vključite v možgansko nevihto, katere rezultat bo seznam idej za alternativne načine iskanja vira denarja.
3. Začnite risati tabelo na tablo/belo tablo. V tabelo dodajte ločene vrstice za vsako ugibanje. Dodajte vrstice za na primer: izposojanje od družinskih članov, prijateljev in sorodnikov, od posojilodajalcev, kreditnih zadrug, bank itd. S prejšnjo razpravo so udeleženci že usmerjeni k razmišljanju o potrebi po izposoji in alternativnih virih denarja za izposoj. Prosite jih, naj odgovorijo na svoje izkušnje z izposojanjem, tj. naj pojasnijo, kaj običajno storijo, ko potrebujejo dodaten denar, in za kaj ga potrebujejo.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

7.13 Tema 13: Stroški izposojanja

Rezultati te teme so:

- Udeleženec razume pomen stroškov izposojanja.
- Udeleženec se razlikuje med posojilodajalcem in posojilojemalcem.
- Udeleženec je seznanjen s svojimi finančnimi obveznostmi.
- Udeleženec lahko sam ugotovi ali izračuna plačilo obresti.

Predlogi za trenerje:

Izposojeni denar stane, razen v redkih primerih, ko si ga izposodite od družinskih članov, sorodnikov in prijateljev. V vseh drugih primerih morate osebi povrniti škodo, če si od nje izposodite denar.

Posojilna pogodba je uradna pogodba, ki jo podpišeta posojilodajalec in posojilojemalec. Stranka, ki daje posojilo, je posojilodajalec. Stranka, ki vzame posojilo, je posojilojemalec. V večini držav lahko posojilo zakonsko odobrijo le banke. V nekaterih drugih državah obstajajo tudi hranilnice in posojilnice, kreditne zadruge ter druge kreditne organizacije (nebančne organizacije).

Vaja: Kako izračunati plačilo obresti

1. V Googlu poiščite ime banke, ki ga že poznate in ima na svoji uradni spletni strani vgrajen kalkulator za posojila. Kalkulator ima različna aktivna polja, v katera morate vnesti vrednosti. Pogosto se odločite za znesek posojila, rok trajanja posojila in morda tudi za način, kako naj bi zagotovili vračilo posojila z deponiranjem določenega zneska denarja pri banki.

2. Najprej vnesite podatke v prave celice. Kalkulator sam poda rezultate. Rezultat je najpogosteje podan v obliki skupnega zneska denarja, ki ga je treba vrniti ob koncu posojilnega obdobja, ali zneska anuitete. Rezultat je občutljiv na vsako spremembo podatkov, vnesenih v aktivne celice. Zelo priporočljivo je, da to nalogo opravite na način študije primera, pri čemer je treba spremeniti parametre (provizorične ali prevzete po dejanskih ponudbah bank).

Uvodni primer je na primer mogoče narediti z naslednjimi vrednostmi:

- Znesek posojila: evrov.
- Obrestna mera (po potrebi): 3 %, 5 %, 7 %
- Trajanje posojila (v letih): 1, 3, 5
- Skupno mesečno (letno) plačilo (spremenljivka, o kateri je treba razpravljati)

3. Nato povabite udeležence, da naredijo enako.

4. Pogovorite se z njimi o tem, kako spremenjeni vpisi povzročajo spremembe na ravni finančne obveznosti (skupna mesečna/letna plačila), da bodo razumeli odvisnost med pogoji posojila in ravni finančne obveznosti.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

7.14 Tema 14: Obresti in inflacija

Rezultati te teme so:

- Udeleženec razume razliko med obrestmi in sestavljenimi obrestmi.
- Udeleženec se zaveda pomena dolgoročnih učinkov
- Udeleženec razume učinke inflacije na prihranke.

Predlogi za trenerje:

Udeležencem razložite, kako lahko obresti delujejo proti njim, pa tudi, kako lahko delujejo v njihovo korist. Če vzamete posojilo z obrestno mero, deluje proti vam, če pa zgodaj investirate in izkoristite sestavljene obresti, deluje v vašo korist.

Kaj so sestavljene obresti?

Če imate račun, ki se obrestuje, se zaslužene obresti prištejejo glavnici. Nato se obresti obračunajo na novo, večjo glavnico in cikel se ponovi. To so sestavljene obresti!

Učinki sestavljenih obresti so najbolj vidni po daljšem časovnem obdobju.

Vaja: Vrednost časa:

Primer Cindy proti Charlieju

Trener prikaže primer Cindy in Charlieja, ki bosta vložila vsak po 10.000 EUR. Cindy začne takoj, tako da mesečno vplačuje 100 € po 2-odstotni obrestni meri. Po 10 letih Cindy preneha z vplačili. Charlie pa počaka 10 let, preden začne vlagati. Tudi on vloži 1.200 EUR letno za 10 let po enaki obrestni meri kot Cindy. Kdo ima po 20 letih več denarja? Šokantno je, da je Cindyjino stanje trikrat večje od Charliejevega, in sicer zaradi dodatnega časa, ki ga je imela na razpolago za obnavljanje svojih naložbenih donosov.

Vodja usposabljanja prosi udeležence, da vpišejo znesek, za katerega menijo, da ga lahko privarčujejo na mesec. Glede na finančno okolje se spremeni obrestna mera. O rezultatih se razpravlja v skupini.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Inflacija

Inflacija lahko zmanjša kupno moč vašega denarja. To pomeni, da zaradi inflacije en evro, ki ga zaslužite danes, v prihodnosti morda ne bo več vreden enega evra. Tukaj je nekaj stvari, ki jih morate upoštevati, ko razmišljate o inflaciji.

Denar v vzmetnici

Shranjevanje vsega denarja v vzmetnici ni le nevarno, ampak vas tudi dobesedno stane. Ob predpostavki, da je stopnja inflacije hipotetično 2-odstotna, se bo vrednost vsakih 100 evrov, ki jih shranite, naslednje leto zmanjšala na samo 98 evrov.

Stopnja donosa

Ker inflacija zmanjšuje kupno moč vašega denarja, donosi, ki jih dobite na računih, morda ne bodo ustrezali "dejanski" stopnji donosa. Če je vaš račun v zadnjem letu dosegel hipotetično 3,5-odstotno stopnjo donosa, inflacija pa je bila 1,5-odstotna, je bila vaša realna stopnja donosa 2-odstotna.

Vaja: Vpliv inflacije na prihranke

Na podlagi preglednice iz prejšnje vaje udeleženci dodajo stopnjo inflacije in razpravljajo o rezultatu.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

8. SPECIFIČNE VAJE

8.1 Moj prvi avto

Didaktično ozadje in učni cilji

Nakup prvega avtomobila je eden od čustvenih mejnikov za večino ljudi, zlasti za mlade moške. Zato se pogosto zgodi, da se racionalni premisleki postavijo na stranski tir in se "potreba" po določenem modelu utemelji le na podlagi čustvenih odločitev.

Zato je še posebej pomembno, da vam damo določene napotke in pokažemo možne alternative, da nakup avtomobila ne bi privedel do finančne katastrofe.

Naša zgodba predstavlja Petra, ki je že dovolj star, da lahko vozi svoj avto. Vključenih je več elementov:

- Kako najti pravo vozilo za dani proračun
- Kako določiti proračun za nakup avtomobila
- Primerjava skupnih stroškov novega avtomobila z rabljenim avtomobilom
- Ključna vprašanja, ki si jih je treba zastaviti pred odločitvijo
- Kaj je amortizacija avtomobila
- Prav tako bomo ozaveščali o zeleni energiji in se odločali za alternativne načine prevoza.

MONEY & LIFE SKILLS

My first car

A story about Peter and his dream

Peter is happy. He has just finished his apprenticeship as carpenter, shortly after his 18th birthday. Now he wants to fulfil his greatest wish. He wants to have a car. His favourite brand is BMW, because several of his friends are driving such cars.

There are several options:

1. Buying a new car with a credit
2. Leasing a new car
3. Buying a used car

Peter should also be aware of the running costs. Will he be able to afford his dream?

Predlogi za trenerje:

Kot trener se morate zavedati, da za večino mladih nakup avtomobila ni le velik finančni zalogaj, temveč tudi zelo čustveno vprašanje. Zato je še toliko bolj pomembno, da razložite, da ni dovolj, da pogledate na nakupno ceno, ampak da se morate zavedati vseh različnih vrst stroškov vzdrževanja. Zato svetujemo, da sejo razdelite na več korakov:

Vaja: Ali si Peter sploh lahko privoščiti nakup (in vzdrževanje) avtomobila?

Najprej mora Peter ugotoviti, koliko denarja ima za avto. Preveriti mora svoj gospodinjski načrt. Udeleženci naj izberejo različico, ki se čim bolj približa njihovem dejanskemu finančnemu stanju. Ko izpolnijo tabelo, se pogovorijo o rezultatih. Osredotočijo naj se na naslednja vprašanja:

- Ali ima Peter nekaj sredstev, ki jih lahko uporabi za nakup avtomobila?
- Kakšen je najvišji znesek, ki je na voljo na mesec?

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifefskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Odvisno od vrste nakupa mora ta znesek pokrivati kreditne obresti in stroške vzdrževanja ali samo stroške vzdrževanja, ki so odvisni od vrste nakupa. Zato bosta v naslednjih nalogah ocenjeni obe vrsti izdatkov.

Vaja: Katere možnosti za nakup avtomobila ima Peter?

Glede na rezultate prejšnje vaje bodo udeleženci dobili idejo o možnem obsegu naložbe.

Scenarij 1: Peter kupi avtomobil z lizingom

Razloži terminologijo lizinga, njegove prednosti in slabosti v primerjavi z nakupom s kreditom ali gotovino. Leasing zahteva tudi (drago) celovito zavarovanje in redno servisiranje v servisih, ki jih določi lizing družba.

Udeleženci bodo s pomočjo kalkulatorjev za lizing avtomobilov izračunali različne možnosti, kot so <https://www.calkoo.com/en/car-lease-calculator>.

Scenarij 2: Peter kupi avtomobil s kreditom.

Vodja usposabljanja razloži prednosti in slabosti tega položaja v primerjavi z nakupom z lizingom. Udeleženci se morajo zavedati, da obe obliki nakupa zahtevata kreditno sposobnost.

Udeleženci bodo izračunali različne možnosti z uporabo kalkulatorjev za nakup avtomobilskega kredita, kot so

<https://www.carpaymentcalculator.net/>

Scenarij 3: Peter plača v gotovini

Vodja usposabljanja pojasni prednosti plačevanja z gotovino. Ker finančno stanje večine udeležencev ne omogoča plačila večjega zneska, se razpravlja o možnosti nakupa rabljenega avtomobila.

Glede na starost avtomobila morda ne bo potrebno popolno zavarovanje, vendar je treba predvideti višji znesek za morebitna popravila.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Pričakovati je, da zneski, ki so na voljo za nakup in vzdrževanje avtomobila, ne bodo zelo visoki, zlasti če upoštevamo vse nepredvidene stroške.

To je pravi trenutek, da se vprašate o celotnem vprašanju in v skupini razpravljate o alternativah za nakup avtomobila. Glede na lokacijo službe in doma lahko razmislite o drugih načinih prevoza. Ta razprava mora vključevati tudi okoljske vidike.

Vaja: Ali Peter sploh potrebuje avto?

Udeleženci razpravljajo o tem vprašanju in ocenijo stroške v primerjavi s stroški uporabe avtomobila. Uporabijo številke, ki so jih dobili v prejšnji vaji, in poskušajo oceniti realne stroške uporabe javnega prevoza ali drugih vozil.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

8.2 Poroka

Didaktično ozadje in učni cilji

Poroka je nedvomno eden najpomembnejših dogodkov v življenju mnogih ljudi. Odločitev za legalizacijo razmerja je resen korak naprej / v prihodnost, pogosto je prelomnica. Najpogostejše sanje bodoče neveste in ženina so organizirati poročni obred in sprejem tako, da bo to edinstveno, veselo in nepozabno doživetje. Vendar pa lahko na neki točki sama organizacija postane preobremenjujoča in stresna, saj gre za izjemno zahteven projekt, ne le čustveno, temveč tudi časovno in finančno.

Zato je še posebej pomembno, da se dajo določene smernice, da se da čas za preučitev finančnih možnosti bodoče neveste in ženina ter da se pokažejo najpomembnejši vidiki in možne alternative, tako da poroka ne privede do finančne katastrofe.

Naša zgodba predstavlja Sylvio in Andrewa, ki sta se odločila za poroko in želita, da bi bil ta dan zanju poseben in nepozaben. Njuna zgodba bo potekala v več korakih.

MONEY & LIFE SKILLS

Getting married

Are you a couple and you love each other very much? Would you like to formalize your relationship? Do you not know what possibilities you have? Or maybe you have just engaged, and you would like to plan your wedding? Where to start? You don't want to forget about anything.

In this module Sylvia and Andrew, our characters, face a similar situation.

By accompanying them in their story, you will know the most important aspects to consider when getting married and planning a wedding ceremony and a reception.

What will we learn by this story?

- What is a civil marriage ceremony?
- What is a religious form of civil marriage contraction?
- What are the legal marriage requirements?
- What are the obligatory issues to arrange and costs related to it?
- What are standard issues to arrange and costs related to it?
- What are additional issues to arrange and costs related to it?
- How to plan your wedding budget?
- How to organise wedding step by step?

Po tem modulu mora učenec znati:

- poznavanje možnosti za sklenitev zakonske zveze ali partnerske zveze v skladu z nacionalno zakonodajo.
- Bodite seznanjeni z zakonskimi zahtevami za sklenitev zakonske zveze
- Navedite obvezna, standardna in dodatna vprašanja, ki jih je treba urediti
- Spoznajte stroške, povezane s poročno ureditvijo, obleko in organizacijo poroke.
- iskanje in primerjava ponudb in cen različnih ponudnikov poročnih storitev

- Iskanje in primerjava cen novih, rabljenih in najetih elementov nevestin in ženinih oblek.
- Izračunajte njen/njegov poročni proračun
- Načrtujte in sledite vrsti korakov za organizacijo poroke.

Predlogi za trenerje:

Kot trener se morate zavedati, da je za večino mladih parov poroka eden najpomembnejših dogodkov v njihovem življenju. Gre za podvig, ki vas ne angažira le čustveno, temveč tudi časovno in finančno. Zato svetujemo, da seanso razdelite na več korakov:

Z vidika življenjskih veščin je pomembno, da kot trener opozorite na spremembe, ki jih bo prinesla poroka. Pomembno je razpravljati o odgovornostih, pričakovanjih in pogledih na različna vprašanja.

Vaja: Koliko denarja lahko Sylvia in Andrew porabita za poroko?

Najprej lahko Sylvia in Andrew uporabita izračun HIŠNEGA PRORAČUNA, da spoznata svoj finančni potencial. Na srečo sta že imela nekaj prihrankov. Tako bosta dobila pregled nad svojim trenutnim stanjem, posledično pa bosta videla, ali imata kaj prostega denarja in če ga imata, koliko ga imata mesečno. To bo Sylvii in Andreju pomagalo pri odločitvi o pravem znesku varčevanja.

Nato bodo preverili različne možnosti za razporeditev prihrankov, saj vedo, da bo hranjenje denarja v gotovini povzročilo izgubo njegove vrednosti. Vendar se morajo zavedati, da bodo ta denar potrebovali v nekaj mesecih. Sylvia in Andrew lahko za oceno prihodnjih dobičkov uporabita dodatni kalkulator.

Pri tej vaji naj se udeleženci osredotočijo na naslednja vprašanja:

- Ali imata Sylvia in Andrew kakšen prosti denar, ki ga je treba prihraniti?
- Kolikšen je najvišji znesek brezplačnega denarja, ki je na voljo na mesec?
- Kam lahko razporedijo svoje prihranke?
- Koliko denarja lahko prihranijo v 9 mesecih?

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifefskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Na podlagi te vaje bo mogoče oceniti proračun za kritje poročnih stroškov. Na tej stopnji se je torej treba pogovoriti o kategorijah poročnih stroškov (obvezne dajatve; najpogostejši poročni stroški; dodatni poročni stroški). V naslednjem koraku naj udeleženci ocenijo stroške poročnega obreda in sprejema. Na tej točki naj izvajalec usposabljanja omeni prodajalce in ponudnike storitev ter nujnost primerjave ponudb in cen različnih poročnih ponudnikov.

Vaja: Ali si Sylvia in Andrew lahko privoščita organizacijo svoje sanjske poroke?

Sylvia in Andrew želita ob upoštevanju skupnih želja in sanj pripraviti predhodni izračun stroškov poroke in sprejema. Da bi predvidela vse stroške, povezane s poroko, lahko uporabita kalkulator PRORAČUN ZA POROKO. Poleg tega jima bo pomagal učinkovito načrtovati stroške poroke in se izogniti stresu na tej poti.

Poleg tega morajo za izbiro najboljših možnosti poiskati in primerjati ponudbe in cene različnih poročnih ponudnikov. To jim bo omogočilo pregled nad industrijo poročnih storitev, da bodo lahko sprejemali stroškovno učinkovite odločitve.

V okviru te vaje naj se udeleženci osredotočijo na:

- ki kažejo različne kategorije poročnih stroškov
- iskanje različnih poročnih ponudnikov
- primerjanje ponudb in cen različnih ponudnikov poročnih storitev.
- priprava poročnega izračuna.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Lahko se izkaže, da razpoložljivi poročni proračun ne bo zadostoval.

To je pravi trenutek, da se v skupini pogovorite o naslednjih vprašanjih:

- Ali je za organizacijo sanjske poroke smiselno najeti posojilo/kredit?
- Kakšne možnosti za organizacijo cenejše poroke imajo?
- Ali lahko Sylvia in Andrew še kako zmanjšata stroške poroke?

Med drugim je treba razmisliti tudi o organizaciji poroke z manjšim številom gostov, doma, samo z večerjo za ožjo družino itd.

Vaja: Ali je za organizacijo sanjske poroke smiselno najeti posojilo/kredit? Kakšne možnosti za organizacijo cenejše poroke imata? Ali Sylvia in Andrew lahko še kako drugače zmanjšata stroške svoje poroke?

Udeleženci razpravljajo o teh vprašanjih in še enkrat ocenijo stroške poroke, pri čemer upoštevajo svoje predloge.

8.3 Najem hiše

Didaktično ozadje in učni cilji

Najem hiše je v nasprotju z nakupom veliko cenejša in ekonomičnejša odločitev za krajše in srednje dolgo obdobje. Prav tako ni dokončna, zato je še posebej zanimiva za mlajše, ki so se pred kratkim odselili iz družinske hiše, ali tiste, ki ne iščejo dolgoročnega bivališča. Najem hiše običajno ne zahteva posredovanja banke, zato ne boste potrebovali posojil ali bolj zapletenih pogodb.

Tu boste spoznali Helen, 29-letno žensko, ki z omejenim proračunom išče novo hišo, ki bi izpolnjevala njene zahteve in potrebe.

Po tem modulu mora učenec znati:

- Spoznajte različne načine iskanja najemnih stanovanj ter njihove prednosti in slabosti.
- Seznanite se z obstoječimi možnostmi pri souporabi stanovanja.
- Ocenite najpomembnejše vidike pri iskanju najema.
- Pred najemom hiše upoštevajte več korakov, da se boste pravilno odločili.

MONEY & LIFE SKILLS

Renting a house

Do you need to rent a housing? Don't you know where to start looking? In this module Helen, our character, faces a similar situation. Accompany her in her history, you will know the steps to take and the most important aspects to consider when renting a house.

What we learn by this story

- You will know the different ways to find rental apartments, along with their advantages and disadvantages
- You will get informed about the existing options when sharing a housing
- You will be able to assess the most relevant aspects when looking for a rental
- You will be able to follow a series of steps to make the right decision before renting a house.

Predlogi za trenerje:

Najem ali nakup hiše je lahko ena najpomembnejših finančnih odločitev, ki jih sprejme posameznik. Zato morate kot trener udeležence voditi skozi to posebno nalogo. Čeprav je najem hiše lažji od njenega nakupa, je veliko vidikov, ki jih moramo upoštevati, če želimo opraviti odgovoren nakup. Prva stvar je poznavanje razlike med najemom pri zasebnem lastniku in najemom pri nepremičninskem posredniku.

Vaja: Ali se spomnite nekaterih prednosti in slabosti najema pri zasebnem lastniku v primerjavi z najemom nepremičnine?

Udeleženci se bodo srečali s petimi stavki, od njih pa bo odvisno, ali so resnični ali neresnični, potem ko so prebrali vse predhodne informacije, ki so jim bile predstavljene.

Zdaj jim predstavljamo nekaj tehničnih vidikov najema hiše. Če se sami še nikoli niso srečali s takšno situacijo, se jim bo to morda zdelo težko razumljivo, zato je pomembno, da jim to predstavimo čim bolj preprosto in jasno.

Vaja: Koliko ste se naučili o najemninah in pogodbah?

To je kratka, a ključna vaja za naše udeležence. Predstavili smo vse osnovne vidike, ki jih mora poznati vsaka oseba, preden poskuša najeti hišo. Sedaj bodo morali udeleženci izpolniti prazna mesta s pravilno besedo.

Čeprav je bil najem v preteklih letih najcenejša možnost bivanja, so se zdaj cene po vsem svetu zvišale. Zaradi tega je najem stanovanja zelo težka naloga, zlasti za mlade. Lahko začnete razpravo o trenutnih razmerah v vaši državi in o tem, kakšne alternative si lahko zamislijo ali kako bi lahko obrnili razmere, da bi se najemnine začele zniževati.

Naša zadnja vaja bo zelo praktična, morda jo bodo lahko uporabili tudi v svojem resničnem življenju, saj je mogoče, da nekateri udeleženci trenutno iščejo hišo za najem.

Vaja: Ali ste kdaj nameravali najeti stanovanje?

Pri tem je to odlična priložnost za udeležence, da se znajdejo v resničnem primeru. S proračunom 450 EUR na mesec bodo morali razmisliti, kaj potrebujejo, in poiskati stanovanje, ki bo zadovoljilo njihove potrebe.

Poizkusite poiskati enega od portalov za najem, ki so na voljo v vaši državi, in preverite, kaj lahko najdete. V tabelo, ki vam jo predstavljamo, vpišite vse informacije, ki jih lahko zberete o vsaj dveh stanovanjih po vaši izbiri.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

8.4 Nakup hiše

Didaktično ozadje in učni cilji

Naša zgodba predstavlja Moniko in Pavla, ki sta podedovala nekaj denarja, vendar ne dovolj za plačilo celotne cene, temveč dovolj za nakup hiše s hipoteko.

Po tem modulu mora učenec znati:

- Poznavanje prednosti in slabosti najema ali nakupa stanovanja
- Bodite pozorni na dodatne stroške, ki povečajo ceno
- razumevanje vpliva obrestnih mer na dolgoročne kredite
- Seznanite se z zahtevami za pridobitev posojila
- pregledati cene in porabo energije ter se odločiti, ali so naložbe v energetske varčne spremembe finančno izvedljive.

MONEY & LIFE SKILLS

Buying a house

A story about Monica and Paul

Monica and Paul are excited! Until now they have lived in a flat in town which they had rented five years ago when they got married. Some weeks ago, Paul has inherited 40,000 € from his grandmother. First they planned to buy a new car and a new kitchen, but then they decided to move into a house of their own. They started to look into the property market. At first they were disappointed because all houses that they saw were very expensive, but some days ago Monica found an advertisement for a house with a beautiful garden a bit outside the town. They contacted the estate agent and visited the place yesterday. They immediately liked it! Now they start to reflect if they can afford it and how they can finance it.

The price for the house is 160.000 €. Needless to say that they have this money on their account. Let us see what they can do and how they can solve this problem.

Predlogi za trenerje:

Mnogi mladi si zamisli o nakupu hiše ne znajo predstavljati. Vendar je v trenutnih razmerah z nizkimi obrestnimi merami smiselno razmisliti o tej temi in pokazati načine, kako bi bil nakup lastnega doma mogoč. Ta modul je tudi dobra priložnost za razlago osnov dolgoročnih posojil.

Motivacija učencev se lahko poveča, če razpravljajo o tem, koliko oni ali njihove družine porabijo za nastanitev.

Vaja: Gospodinjski proračun - koliko denarja ostane za najemnino ali hipoteko

Udeleženci uporabijo tabelo gospodinjskega proračuna z ocenjenimi stroški. Ugotovili bodo, koliko sredstev jim ostane za najem stanovanja ali plačilo hipoteke. Sprejeli bodo različne predpostavke, npr.

- Samsko ali skupno življenje
- Prihodnje zaposlitvene možnosti in finančni položaj

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Vaja: Preučite situacijo

Udeleženci bodo poiskali trenutni trg stanovanj in hiš. Uporabili bodo lokalne časopise in spletne portale ter primerjali cene.

Pričakujemo lahko, da so stroški stanovanj in hiš precej visoki in da se bodo za našo ciljno skupino številne privlačne ponudbe zdele nedosegljive. Pomembno je, da udeležence ohranjamo motivirane. To je pravi trenutek za uvedbo vprašanja dolgoročnih kreditov z nizkimi mesečnimi obrestnimi merami.

Vodja usposabljanja bo razpravljal o različnih modelih financiranja

Vaja: Izpolnjevanje: Ugodne kreditne obrestne mere , obresti, trajanje

Udeleženci uporabijo kalkulator za dolgoročno posojilo in se seznanijo z njegovimi pogoji (obrestna mera, trajanje posojila, ...)

Razpravljajo o rezultatih in ugotavljajo, ali in pod kakšnimi pogoji si lahko privoščijo nov dom.

Če so rezultati prejšnjih vaj dovolj pozitivni, lahko trener izpostavi okoljska in podnebna vprašanja:

- lokacija novega kraja (višji ali nižji stroški prevoza na delo).
- izolacijo in vrsto ogrevanja/klimatizacije. Študije kažejo, da ima le majhen odstotek prebivalstva vpogled v stroške energije v hiši. To je v velikem nasprotju z ozaveščenostjo o stroških bencina, ki se jih večina ljudi zaveda.
- Proizvodnja tople vode in fotovoltaični paneli

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Vaja: Vlaganje v ukrepe za varčevanje z energijo v primerjavi z nižjimi stroški ogrevanja?

Udeleženci uporabljajo cenike in informativno gradivo o različnih izolacijskih materialih, ogrevalnih napravah in fotovoltaičnih elementih. Te stroške preračunajo glede na nižje stroške gospodinjstva za energijo.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Opomba: rezultati te vaje naj bi privedli do zanke, v kateri morajo udeleženci ponovno izračunati znesek potrebnega kredita, po drugi strani pa bodo imeli nižje stroške gospodinjstva.

Vendar je glavni namen te vaje povečati ozaveščenost o vprašanjih, povezanih z energijo in podnebjem.

8.5 Pričakovanje otroka

Didaktično ozadje in učni cilji

Eno je biti pripravljen na širitev družine s čustvenega vidika, drugo pa je biti pripravljen tudi s finančnega vidika ali se znati orientirati v svojih obveznostih, ki pridejo s prihodom otroka.

Zlasti je pomembno, da si vzamete nekaj časa za raziskovanje finančnih možnosti družine in razmislek o morebitnih težavah, ki bi lahko nastale z otrokom, da bi bili zelo dobro pripravljeni.

Naša zgodba predstavlja Petra in Jane - zakonca, ki razmišljata o rojstvu otroka. Njuna zgodba bo potekala v več korakih.

Po tem modulu mora učenec znati:

- Kako pripraviti družinski proračun za novega družinskega člana
- Določite verjetni proračun
- Upoštevajte, kaj so osnovni izdelki za dojenčke in kako jih učinkovito kupiti.
- Bodite pripravljeni na nepričakovane situacije z otrokom
- poznavanje najpomembnejših postopkov, ki jih mora opraviti po rojstvu otroka.

Prav tako bomo ozaveščali o "zeleni naravi" in se odločili za alternativne možnosti uporabe tradicionalnih plenjic (za enkratno uporabo) ali plenjic za večkratno uporabo; za nakup otroške hrane na lokalni tržnici ali pri lokalnem kmetu ali za pripravo domače hrane.

MONEY & LIFE SKILLS

Expecting a baby

A story about

What we learn by this story

- This chapter will provide you through the story of a young couple expecting a baby.
- We will find them at first considering to have a baby and checking if they are able to be financially covered, while mother will not have income (or not the same amount at least)
- On the following pages we will learn how to be prepared financially for the child's birth and what should be expected, when baby is about to come to a family.

Tags: Budgeting and Planning
Savings and Investment
Credit
Insurance
Shopping and consumer rights

Predlogi za trenerje:

Kot trener se morate zavedati, da je za večino mladih parov pričakovanje otroka velik korak. Pomembno je pojasniti, da bo ta korak za vedno spremenil njihovo zasebno življenje, vplival pa bo tudi na njihove finance. Pomembno je, da se na to spremembo pripravite. Zato svetujemo, da sejo razdelite na več korakov:

Z vidika življenjskih veščin je pomembno, da se kot trener sklicujete na spremembe, ki bodo prišle z otrokom. Življenje z otrokom bo drugačno, zato je pomembno, da se pogovorite o pričakovanjih.

Vaja: Ali si Peter in Jane lahko privoščita vse stroške, ki jih imata, in tudi stroške za otroka?

Najprej se morata Peter in Jane po preverjanju gospodinjkega proračuna in svojih sredstev jasno pogovoriti o svojih pričakovanih glede življenja z otrokom. Če so sredstva manjša od pričakovanih, kako lahko to rešita? Udeleženci naj izberejo način, kako pripraviti učinkovitejši mesečni proračun. Pri tem lahko napišejo seznam možnih prihrankov. Ali je Jane pri nakupovanju oblačil sposobna biti skromna? Ali je Peter pripravljen ne hoditi tako pogosto v trgovine z elektronskimi napravami? Ko izpolnijo svoje zamisli, naj se pogovorijo o tem, kaj se jim zdi izvedljivo. Osredotočijo naj se na naslednja vprašanja:

- Ali je zanje manj pomembno, da živijo kot običajno (z vsemi izdatki), kot da živijo z otrokom?
- Kakšna je njihova meja udobja?

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Glede na sredstva se morajo bodoči starši odločiti, kakšne so njihove možnosti in kako bodo kupovali potrebščine za dojenčka. Kot trener morate opozoriti na več možnosti, ki jih imajo in se jih morda ne zavedajo. Vrste virov bodo ocenjene v naslednji vaji.

Vaja: Katere možnosti so izvedljive za Petra in Jane?

Glede na rezultate prejšnje vaje bodo udeleženci dobili idejo o možni velikosti svojih sredstev za otroka.

Scenarij 1: Peter in Jane s pomočjo majhnega posojila kupita otroške potrebščine.

Razloži terminologijo posojil, prednosti in slabosti. Posojilo je treba dobro pokriti, potem ko se bo družinski dohodek spremenil z Jane na porodniškem dopustu.

Udeleženci bodo z uporabo posojilnih kalkulatorjev izračunali različne možnosti, kot so

<https://www.thecalculatorsite.com/finance/calculators/loancalculator.php>.

Scenarij 2: Peter in Jane kombinirata nakup iz druge roke in nakup novih stvari.

Učitelj razloži prednosti kupovanja stvari iz druge roke. Ker finančno stanje večine udeležencev ne omogoča, da bi plačali vse nove potrebščine za dojenčka, pride v poštev možnost nakupa stvari iz druge roke. Ta razprava mora vključevati tudi okoljske vidike.

Otroška posteljica ali voziček sta stvari, ki se ne uporabljata, da bi bila preveč obrabljena ali

obrabljena, in sta običajno v dobri kondiciji. Bonus je nižja cena. Na primer: Otroška posteljica bo kupljena iz druge roke, vzmetnica pa bo nova.

Pričakuje se, da bodo starši za otroka poiskali dobrega pediatra, ki bo skrbel za njegovo zdravje. Pametno je, da nekaj storite tudi za zdravje in delovno stabilnost bodočih staršev. Vodja usposabljanja mora razložiti prednosti in slabosti zdravstvenega zavarovanja - zlasti kadar gre za zdravstveno zavarovanje za zaposlenega starša.

Zdaj je pravi trenutek, da se o tem vprašanju vprašamo in o njem razpravljamo. Odločitev je odvisna od stopnje nevarnosti pri delu in od tega, kako se dejansko razvijajo gospodarske razmere v določenem poklicu.

Vaja: Ali starši, ki delajo, opravljajo nevarno delo ali so v nevarnosti, da izgubijo službo zaradi gospodarskih razmer v državi?

Udeleženci razpravljajo o tem vprašanju in ocenijo stroške zdravstvenega zavarovanja v primerjavi z nevarnostjo izgube službe ali poškodbe. Uporabijo številke iz proračuna in preračunajo višino zavarovanja, ki ga potrebujejo v primeru nepričakovanega dogodka.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

8.6 Razveza zakonske zveze

Didaktično ozadje in učni cilji

Žal pa vsako razmerje ali zakon ne traja večno. Poleg čustvenih težav to pogosto privede tudi do novih in neprijetnih finančnih razmer za enega ali oba partnerja, zlasti pri urejanju nepremičnin in naložb.

Naša zgodba predstavlja Danico in Igorja, ki sta se razšla po desetih letih zakona. Živita v hiši, za katero še vedno plačujeta hipoteko, in imata dva otroke. Zgodba ju vodi skozi več vidikov.

Po tem modulu mora učenec znati:

- Bodite pozorni na znake, ki nakazujejo, da so finančna vprašanja, povezana z ločitvijo, morda zapletena.
- Znanje o tem, kako doseči sporazum, ki je pošten za obe strani.
- Poznajite pravila, kako ravnati in kako ne ravnati med razvezo zakonske zveze
- Vedeti, kako zaščititi svoje finance med razvezo zakonske zveze

MONEY & LIFE SKILLS

Getting divorced

A story about Danica and Igor

Danica and Igor have been married for ten years. They live in a house which they bought eight years ago on a mortgage basis. They have two kids, aged 13 and 9. Both parents work, however Danica has only a 20 hours job.

We will not look into the details why the marriage broke up, since here we will focus on the financial aspects of this decision and the impact on both persons.

Predlogi za trenerje:

Kot trener se morate zavedati, da številni mladi vprašanja o odnosih obravnavajo kot osebna vprašanja, o katerih se ne sme govoriti v javnosti. Poudariti morate, da se bo ta enota usposabljanja osredotočila le na morebitne finančne posledice. Čustvena in tudi pravna vprašanja ne bodo del tega usposabljanja.

Vaja: Življenjski stroški ob ločitvi partnerjev

Udeleženci izdelajo fiktivni gospodinjski proračun za družino iz zgodbe pred ločitvijo. Njihovi življenjski stroški morajo biti podobni dejanskemu položaju udeležencev.

V drugem koraku udeleženci pripravijo ločena proračuna za Danico in Igorja ob predpostavki, da bo eden od njiju zapustil hišo. Glede na finančne predpostavke bodo možni različni izidi.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Glede na izid pravnih odločitev je mogoče pričakovati, da bo moral eden od partnerjev plačevati preživnino drugemu partnerju. Ali si lahko ta oseba ob predpostavki, da bo obdržala hišo, to privoščiti? Ali je mogoče doseči zmanjšanje hipoteke s podaljšanjem obdobja odplačevanja?

Vodja usposabljanja bo razpravljal o različnih modelih financiranja

Vaja: Sprememba hipotekarnih obrestnih mer?

Udeleženci izračunajo nove hipotekarne obrestne mere in razpravljajo o posledicah. Ponovno prilagodijo mesečne proračune gospodinjstva osebe A ali B.

8.7 Izguba službe

Didaktično ozadje in učni cilji

Delo je že od nekdaj temeljni element življenja vseh ljudi. Vendar pa se je sčasoma spremenil način, kako razmišljamo o delu. Nekoč sta bila stalna zaposlitev in njena varnost samoumevna elementa. Danes pa se je razumevanje dela spremenilo; postalo je dinamično in zelo pogosto začasno. Vedno več ljudi se mora soočiti z bolj ali manj nenadnimi odpuščanji. Zato je nujno, da se naučimo, kako obvladovati te situacije, ne le s čustvenega, temveč tudi s praktičnega vidika. Odzivanje in iskanje nove zaposlitvene priložnosti morata biti temeljna elementa, ki ju mora imeti vsak od nas. V tem procesu bomo Enzu in njegovi družini pomagali soočiti se z odpustitvijo; Razumeli bomo, kako se spoprijeti s situacijo v njeni neposrednosti in kako opazovati ukrepe, ki jih je treba sprejeti za najboljši začetek nove delovne izkušnje.

Po tem modulu mora učenec znati:

- Ohranite mirno kri: spremenite perspektivo
- Poziv k ukrepanju: zaprosite za pomoč
- Pohitite: Izboljšajte se
- Vstopite v igro: sprejmite nove izzive

Po tej poti bi morali imeti vsa orodja za psihološko in praktično spopadanje z izgubo službe.

MONEY & LIFE SKILLS

Loosing a job: How to react

We fell angry, sad, depressed and frustrated.
We blame the company, the colleges, the friends, the whole world.
Loosing the job is like a small mourning.
Don't fall into negativity; Try to do these simple things!!!!

What we will learn by this story

- Keep calm: change your perspective
- Call to action: ask for help
- Hurry Up: Improve yourself
- Get in the game: accept new challenges

Tags:

Predlogi za trenerje:

Kot trener morate upoštevati družbeno-politični kontekst, v katerem živijo tisti, ki se soočajo s to potjo; tako z vidika gospodarske živahnosti kot z vidika prisotnih pristojnih institucij/organizacij. Udeležence morate znati usmerjati in orientirati glede na ozemlje, ki mu pripadajo. Zato je treba upoštevati, da niso vsi v skladu z novim pojmovanjem dela kot spremenljivega in ne fiksne in statičnega. Zato je treba udeležencem pomagati, da spremenijo svoja stališča in ne jemljejo za samoumevne določenih konceptov, ki so sicer znani, vendar niso nujno ponotranjeni.

Vaja: Kdo lahko pomaga Enzu?

Enzo je pravkar izgubil službo in se znajde v zapletenem in težkem položaju, zlasti ker mora preživljati družino.

Enzu pomagajte urediti njegovo življenje in prihranke v tem težkem obdobju, predvsem pa mu pokažite, kako mora živeti in si razlagati to obdobje premora:

- Poskusite malo raziskati, kakšno gospodarsko pomoč lahko dobijo brezposelni v smislu gospodarske pomoči in davčnih olajšav (odlog plačil, nadomestila za brezposelnost).
- Poiščite tiste, ki lahko Enzu pomagajo.
- Ko Enzo ugotovi, katere so ugodnosti in olajšave, ki jih lahko uporablja, in ko izbere tiste, ki so zanj primerne, se mora odpraviti na urad, kjer izpolni kartice in obrazce, skratka, sprožiti mora birokracijo. Enzu pomagajte razumeti, kam mora iti, katere obrazce mora izpolniti, komu jih poslati, katere dokumente mora pridobiti itd.

Ta naloga vam omogoča, da opravite teritorialno analizo različnih vrst pomoči, ki so na voljo tistim, ki se znajdejo v takšnem položaju. Spoznajo tudi referenčne organe in njihovo delovanje.

Vaja: Pomagajte Enzu načrtovati naslednje korake

Enzo je izgubil službo, razumel je, kako se spopasti s prvimi gospodarskimi težavami, vendar je zelo žalosten in depresiven; počuti se nekoristnega. Nima miru in je poln tesnobe in strahu.

Poskusite Enzu pomagati in mu dati ideje, da bi se s tem obdobjem soočil s pravo vedrino in ga videl kot priložnost za spremembo, izboljšanje, rast.

Poiščite ideje, ki bodo Enzu pomagale najti mir in nov zagon.

Pomagajte mu razumeti, da mora delati na sebi.

Ta vaja, ki se zdi nepomembna, je temeljnega pomena za spremembo stališča. Sprememba pogleda na izgubo službe je prava sprememba, pravi korak v prihodnost. Pomagati moramo razmišljati in iskati razloge na pozitiven način.

Vaja: Pomagajte Enzu izpolniti življenjepis

Danes se Enzo sooča s to novo izkušnjo. Pomagajte mu določiti korake za začetek aktivnega iskanja zaposlitve; kje začeti in kam iti. Na primer, opravite iskanje na zavodih za zaposlovanje ali centrih za uporabo ozemlja, poiščite spletno mesto ali osebo, ki lahko Enzu pomaga pri izdelavi in dopolnitvi življenjepisa, pri iskanju novih možnosti za usposabljanje ali novih možnosti za zaposlitev, ki niso njegove. Ustvarite dokument, ki lahko postane majhen priročnik, vademecum.

8.8 Nesreča / bolezen

Didaktično ozadje in učni cilji

Ko smo mladi, se nam misli o bolezni ali nesreči zdijo precej oddaljene. Ko se mladim družinam rodijo otroci, običajno prvič razmišljajo o družinskih finančnih načrtih za prihodnost. Včasih se racionalni premisleki o starosti ali bolezni postavijo na stranski tir in na prvem mestu je "potreba" po življenju zdaj. Zato je pomembno, da mlade odrasle usmerjamo in opozarjamo na to vprašanje, vsaj ko presežejo starost 35 let.

Zato je še posebej pomembno, da jim damo določene napotke in z zgledom njihovih staršev ali starih staršev pokažemo, da se takšne okoliščine lahko pojavijo in da ne smejo voditi v finančno katastrofo.

Naša zgodba predstavlja Iana in njegovo družino, ki je zdaj star 35 let in dela kot taksist, kar je včasih nevaren poklic. Ta zgodba ima več delov.

Po tem modulu mora učenec znati:

- Znanje o ravnanju z varčevanjem
- Vedeti, da je dobro imeti sklad za nujne primere in kako velik naj bo.
- Delajte na preventivnih ukrepih in živite zdravo
- Veste, kako izbrati življenjsko zavarovanje in kaj je najpomembnejše kritje
- Kaj storiti, ko se zgodi nesreča
- Kako se spopasti z dolgotrajno boleznijo z vidika finančnega kritja, pa tudi čustveno

MONEY & LIFE SKILLS

Accident / Illness

A story about

What we learn by this story
 This chapter will provide you through the story of young driver Ian. He and his family are living well, but his job as taxi driver is demanding. We will find him and his wife considering what to do with savings and what they need to do to secure emergency fund. On the following pages we will learn about how difficult situation is to have accident or to be ill.

Tags: Insurance
Personal
Budgeting and planning
Savings and Investment
Basic Mathematics

Predlogi za trenerje:

Kot trener se morate zavedati, da so za večino mladih misli o bolezni zelo oddaljene. Ustvarjanje prihrankov za pokojnino ali za nujne primere med njimi ni običajno. Zato je še toliko bolj pomembno, da razložite, kako pomembno je imeti vsaj sklad za nujne primere in pri primerni starosti začeti varčevati za pokojnino. Zato svetujemo, da sejo razdelite na več korakov:

Vaja: Ali se lahko Ian razumno odloči, kako bo razdelil svoj prihranjeni denar?

Prvič, Ian je že prihranil nekaj denarja. Želi prenoviti svojo kopalnico. Udeleženci naj razpravljajo o dveh možnih scenarijih in poiščejo najboljšo različico, ki se čim bolj približa njihovem dejanskemu finančnemu položaju.

Scenarij 1: Ian bo ves prihranjeni denar porabil za prenavo.

Scenarij 2: Ian bo določen znesek zadržal kot sklad za nujne primere.

Vodja usposabljanja razloži prednosti in slabosti obeh odločitev. Porabiti celoten znesek za prenavo je lahko mamljivo, še bolj pa, ko Ianova žena vztraja pri ekskluzivnem dizajnu. Toda po drugi strani jima v takšnem primeru ne bodo ostala nobena rezervna sredstva. Tudi najem posojila je lahko tvegan. Udeleženci razpravljajo o svojih mnenjih, katero možnost bi izbrali, če bi se odločali sami.

Osredotočiti se morajo na naslednja vprašanja:

- Ali ima Ian kakšno drugo možnost?
- Kakšen je odgovoren način odločanja zanj in za družino?

Glede na prejšnjo vajo morate kot vodja usposabljanja vzpostaviti razpravo o možnostih, kje hraniti sredstva za nujne primere. Pri tem morate opozoriti na najpomembnejše elemente in s tem na to, kako hitro bi udeleženci lahko dostopali do svojih prihrankov/sklada za nujne primere.

Vaja: Kje hraniti sredstva za nujne primere?

Glede na prejšnjo vajo se bodo udeleženci pogovorili o tem, kje hraniti sredstva za nujne primere. Poiščejo možnosti na internetu in se pogovorijo o rezultatih raziskave. Vodja usposabljanja udeležencem razloži najpomembnejše izraze, povezane z odločitvijo, in opozori na pomemben korak, ki gre za svetovalca, preden je treba sprejeti končno odločitev.

Scenarij 1: Ian bo denar hranil doma.

Razloži prednosti in slabosti hranjenja gotovine doma. Tveganja so očitna: nevarnost požara, nevarnost vloma, nevarnost uporabe denarja za kaj drugega, ker je znesek lahko dostopen.

Scenarij 2: Ian bo izbral triletni investicijski sklad.

Vodja usposabljanja razloži terminologijo, udeleženci pa razpravljajo o vzorčni situaciji Iana, prednostih in slabostih te izbire. Udeleženci se morajo zavedati, da uporaba tega sklada ni primerna za to, da je hkrati sklad za nujne primere, nesreča ne bo čakala 3 leta.

Udeleženci bodo izračunali različne možnosti z uporabo kalkulatorjev sredstev za nujne primere, kot so

<https://www.moneyunder30.com/emergency-fund>

Scenarij 3: Ian in njegova družina se odločita, da bosta denar hranila na visoko donosnem varčevalnem računu.

Vodja usposabljanja razloži terminologijo ter prednosti in slabosti te izbire. Udeleženci lahko razpravljajo o tej možnosti in poiščejo druge možnosti, ki izpolnjujejo naslednje pogoje: lahko dostopna, varna, vnesite poljubno vrednost.

Ker finančno stanje večine udeležencev ne omogoča plačila velikih zneskov, se je treba na ta pogoj odzvati z možnostjo. Udeleženci lahko uporabijo tudi gospodinjski kalkulator, da odločitev prilagodijo sebi.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifefskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Ko se zgodi nesreča, je to za poškodovanca in njegovo družino še posebej težko obdobje. Enako velja, ko v družino pride huda bolezen. Pričakujemo lahko, da lahko zneski, ki so na voljo za tak dogodek, v hipu postanejo zastrašujoči. Udeleženci se naučijo, da je potreba po skladu za nujne primere prisotna v vseh starostnih obdobjih.

Poleg finančne stabilnosti je pomembno poskrbeti tudi za zdravje in podporo družine, ko se kaj zgodi. Ta razprava je tako pomembna, da lahko kot vodja usposabljanja k temu delu povabite psihologa ali zdravstvenega svetovalca.

Vaja: Kako živeti zdravo in kako biti čim bolj v oporo v primeru nesreče ali bolezni?

Udeleženci so razpravljali o možnostih oblikovanja sklada za nujne primere. Zdaj naj razpravljajo o dveh pomembnih življenjskih veščinah.

1: Živite zdravo.

Trener in strokovnjak z udeležencem razpravljata o glavnih značilnostih zdravega življenja. Pri tem je dobro opozoriti na možnost, da se poleg zdravega življenja "ozelenimo" in po možnosti kupujemo lokalno hrano ali uporabljamo čim manj odpadnih materialov.

2: V težkih trenutkih bodite v oporo.

Udeleženec bo razmišljal o okoliščinah po nesreči ali bolezni. Dobrodošlo je, če k razpravi povabite strokovnjaka. S tem naj bi povečali ozaveščenost o tej temi in o tem, kakšne težave lahko prinese v njihovo življenje. Lahko bi delili izkušnje, če jih imajo in so pripravljeni to storiti.

8.9 Uporaba pravice potrošnikov

Didaktično ozadje in učni cilji

Direktiva o pravicah potrošnikov daje potrošnikom enake močne pravice po vsej EU. Usklajuje in usklajuje nacionalne predpise o varstvu potrošnikov, na primer o informacijah, ki jih morajo potrošniki dobiti, preden nekaj kupijo, in o pravici do preklica spletnega nakupa, ne glede na to, kje v EU nakupujejo.

Direktiva se uporablja za vse pogodbe, sklenjene med "potrošnikom" in "trgovcem". Države članice ne smejo odstopati od direktive z uvedbo strožjih ali manj strogih določb, razen če je v sami direktivi določena posebna možnost odstopanja od njenih pravil.

MONEY & LIFE SKILLS

Making use of consumer rights

A story about Andrea's and Robert's experiences

In the past years, Andrea and Robert have faced several situations where their consumer rights have been challenged. Fortunately, the European Union has brought, in the past years, considerable ameliorations which fortify the positions of consumers against the traders. Therefore, many situations could be solved in favour of Andrea and Robert. The following story will tell you about this.

V zgodbi so navedene informacije o več primerih, v katerih obstajajo pravice potrošnikov:

- Jamstvo
- Zamujena dostava
- Zamuda leta
- Nezakonita dolga pogodba
- Polna cena
- Višja cena zaradi državljanstva
- Pravica do dostopa do interneta
- Pravica do spletnih vsebin
- Nadomestila za kreditne kartice
- Blokirana kreditna kartica

- Zavarovanje
- Odstop od nakupa
- Odstop od kreditne pogodbe
- Težave z dopustom

Predlogi za trenerje:

To poglavje je dobra priložnost, da se udeleženci seznanijo z ugodnim vplivom, ki ga ima Evropska unija na nas, državljane. Učencem lahko poveste, kako šibek je bil prej položaj potrošnikov. V razprave vključite tudi ekološke vidike.

Vaja: Kdo je že imel koristi od direktive o pravicah potrošnikov?

Učenci pripovedujejo o svojih izkušnjah z jamstvom, odpovedanimi počitnicami ali drugimi izkušnjami. Glede na teme lahko razpravljajo o tem, kako so se odzvali ali bi se morali odzvati. Če je primerno, je treba na tej točki razpravljati tudi o vidikih trajnosti, npr. ali je res treba kupiti novo opremo ali je mogoče staro stvar popraviti?

8.10 Upokojitev

Didaktično ozadje in učni cilji

Razmišljanje o upokojitvi danes postaja precej zaskrbljujoče. Vedno več je zaskrbljujočih novic o tveganju, da nove generacije tega cilja ne bodo nikoli dosegle ali da bodo, če ga bodo, to storile s tako majhno pokojnino, da jim ne bo mogla zagotoviti sprejemljive kakovosti življenja. Zato so se v zadnjih nekaj letih rodile in vse bolj razvijajo tako imenovane dodatne pokojnine, katerih cilj je zaokrožiti ali nadomestiti pokojnino. Vendar je vstop v to novo perspektivo težak proces kot vsaka sprememba.

Po tem modulu mora učenec znati:

- Vedeti, kakšna je pokojnina
- Preverjanje prispevkov
- Vedeti, kaj je dodatna pokojnina
- Vedeti, koliko bodo dobili, ko se bodo upokojili.

Po tej poti boste poznali vsa orodja za psihološko in praktično reševanje težav ob upokojitvi.

MONEY & LIFE SKILLS

Retirement

What will happen when we finish working? How will we live with retirement? What and how will our life be without wages but with retirement? The pension ... dream and reality! Let's learn how to make pension become a solid and safe reality to ensure a good old age !!

What we learn by this story

- What is the pension
- Verify contributions
- Supplementary pension
- How much will you get when you will retire?

Predlogi za trenerje:

Učitelj mora najprej poznati temo. Vedeti morate, kaj je pokojninski sistem in kako deluje. Le s poznavanjem sistema in vprašanj trajnosti, ki nastajajo, je mogoče razumeti pomen integrativnega pokojninskega sistema. Udeležence vodite skozi znanje in zavedanje o pomenu razmišljanja o

jutrišnjem dnevu. Postavite drugačno vizijo upokojevanja, ki jo je mogoče analizirati tudi v okviru različnih priložnosti, ki so bile opredeljene v preteklih letih.

Vaja: Kdo lahko Antoniu pomaga najti pot?

Pomagajte Antoniu razumeti, kako naj obvladuje to novo obdobje svojega življenja. Opredelite, kaj pomeni pojem pokojnina in koliko vrst pokojnin obstaja. Pripravite kratko poročilo, tudi shematično, da bi naredili pregled pomena upokojitve.

Nato analizirajte razmere v svoji državi. Kako deluje pokojninski sistem v vaši državi, kakšna so pravila?

Ta vaja vam omogoča, da si ogledate in spoznate, kaj je pokojninski sistem in kako deluje, na resničen in natančen način. Bistveno je razumeti, za kaj se uporablja dodatna pokojnina in zakaj je nastala.

Vaja: Pomagajte Antoniu, da se znajde v svetu dodatnega pokojninskega zavarovanja

Ko boste razumeli pomen in potrebo po dodatni pokojnini, poskusite analizirati različne vrste obstoječih dodatnih pokojnin. Poskusite oblikovati shemo, v kateri boste lahko opredelili prednosti in slabosti različnih obstoječih sistemov dodatnega pokojninskega zavarovanja.

Za zgled vzemite spodnjo tabelo:

Vrsta dodatne pokojnine	Plus	Minus
Abc.....	1- Abc..... 2- Abc.....	1- Abc..... 2- Abc.....

S to nalogo boste spoznali vse obstoječe vrste dodatnega pokojninskega zavarovanja ter prednosti in slabosti vsake od njih.

Vaja: Pomagajte Antoniu izračunati njegovo dodatno pokojnino. In medtem poskusite izračunati svojo!

Zdaj mora Antonio razumeti, koliko in kako lahko aktivira svojo dodatno pokojnino. Poskusite mu pomagati izračunati pokojnino z razpoložljivimi podatki. Za mirno življenje mora Antonio prejemati dodatno pokojnino v višini približno 1 000 EUR. Do danes je pokojnina, ki bi jo prejel v desetih letih, 870,00 EUR. Glede na danes predvidene predpise in izračun, da se bo Antonio upokojil čez 10 let, poskusite izračunati, koliko bo moral plačevati na mesec, da bo v 10 letih prejemal dodatno pokojnino v višini 130,00 EUR na mesec. Zdaj poskusite sami! Poskusite premisliti, kolikšno pokojnino bi lahko dobili, če bi danes začeli delati. V grobem izračunajte, kdaj in po kolikšnem času se boste upokojili. Poskusite razumeti, koliko bi lahko dobili iz naslova dodatne pokojnine, če bi začeli plačevati danes?

Money & Life Skills

Smernice

8.11 Pridobitev mobilnega telefona

Didaktično ozadje in učni cilji

Danes se vsi zavedamo, kako pomembno je biti povezan s svojo družino, prijatelji, skupnostjo in preostalim svetom. Najuporabnejše orodje, ki ga imamo za to, je mobilni telefon. Mobilni telefon nam omogoča, da prek interneta dostopamo do tisoče in tisoče vsebin, ohranjamo stike s svojimi bližnjimi, zajemamo in prenašamo, kar živimo ali se nam zdi pomembno, poslušamo glasbo in neskončno itd. Omogoča nam samostojnost in ker se prek njega odvijajo številni družabni dogodki, zmanjšuje možnosti, da bi se počutili izključene.

Zato je izredno pomembno, da mlade vodimo pri nakupu mobilnega telefona ter jim dajemo priporočila in pojasnila. Naša zgodba vam bo predstavila Lucasa, mladeniča, ki se mu je pokvaril telefon. Pomagali mu boste pri odločitvi, kateri telefon je zanj primernejši, in se tako naučili, kako ga boste v bližnji prihodnosti kupili tudi sami.

Po tem modulu mora učenec znati:

- Seznanite se z možnostmi nakupa naprave
- poznavanje glavnih vrst mobilnih telefonov (nizki, srednji in visoki domet).
- Bodite obveščeni o glavnih možnostih plačila in o tem, ali so brezplačne ali ne (npr.: pogodba podjetja ali predplačniške kartice).
- Primerjajte različne naprave in se prepričajte, da boste izbrali dobro.

MONEY & LIFE SKILLS

Getting a mobile phone

Is your smartphone broken? Do you want to change it for a new device? In this module, our character Lucas is facing a similar situation. By discovering his story, you'll learn the most important aspects to take into account in order to make a secure and responsible purchase.

What we learn by this story

- Be aware of the purchasing options to buy a device
- Know the main types of mobile phones (low, medium, high range)
- Be informed about the main payment options and whether they are free or not (e.g.: company contract or prepaid cards)
- Be able to compare a range of devices to be sure to make a good choice.

Predlogi za trenerje:

Kot trener morate upoštevati, da večina mladih finančnih vidikov nakupa ne jemlje tako resno kot starejši, kar lahko privede do napačnega nakupa. Zato je pomembno, da jim razložite vse te koncepte, ki jih predstavljamo tukaj.

Vaja: Ali se spomnite prednosti in slabosti novega mobilnega telefona? in rabljenega mobilnega telefona?

S to dejavnostjo bomo lahko primerjali ti dve vrsti mobilnih telefonov. Udeleženci bodo morali povleči funkcije, ki so prikazane na desni strani, in jih postaviti na prazna mesta v tabeli.

Ko ga bodo izpolnili, bodo lahko odprto razpravljali o tem, katera možnost je po njihovem mnenju najboljša. Osredotočijo naj se na predstavljene trditve, lahko pa razmišljajo o novih in jih dodajo.

Pri nakupu mobilnega telefona obstaja veliko različnih možnosti, tukaj pa vam predstavljamo tri, ki so odvisne od različnih stroškov, ki jih prinaša nakup. Med vsemi tremi različnimi možnostmi, ki jih lahko izberejo udeleženci, je le ena pravilna za Lucasa. Udeležence spodbudite, da razpravljajo o sprejeti odločitvi in svoje misli delijo s preostalimi člani skupine.

Vaja: Ali lahko Lukasu pomagate izbrati najprimernejši telefon zanj?

Možnosti 2 in 3: napačna odgovora. Čeprav je pri teh možnostih predlagan popust na pristojbine, bi bili letni stroški dražji, saj bi moral Lucas do konca dolgoročne pogodbe (18 mesecev) plačati daljši obrok.

Možnost 1: Pravilni odgovor. Nakup odklenjenega telefona bi bil za Lucasa najprimernejša in najugodnejša rešitev.

Na koncu so na vrsti, da pokažejo, kaj so se naučili.

Vaja: Kateri mobilni telefon bi kupili?

Udeleženci imajo priložnost, da dobro premislijo o svojih trenutnih možnostih za nakup telefona. Pokazati bodo morali številne spretnosti, ki so se jih, upajmo, naučili, kot so:

- Izračun proračuna.
- prepoznavanje in izbira mobilnega telefona, ki bi si ga želeli.
- Iskanje spletnih trgovin, telefonskih operaterjev, ki ponujajo popuste, in drugih, ki prodajajo odklenjene telefone, ter primerjanje stroškov.

Z drugimi besedami, izbrati morajo najprimernejšo možnost nakupa.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

8.12 Prazniki

Didaktično ozadje in učni cilji

Danes vse pogosteje opažamo zaskrbljujoč pojav življenja na begu, pehanja za denarjem in kariero. Zato ljudje podcenjujejo potrebo po počitku. Vendar je ta zelo pomemben za ohranjanje telesnega in duševnega dobrega počutja. Potrebujemo ga. Počitniško potovanje je lahko odlična priložnost za takšen počitek. Zahteva pa nekaj razmisleka in priprave.

Zato je še posebej pomembno, da nam dajo določene napotke in pokažejo možnosti, da bomo pri izbiri najboljših počitniških možnosti lahko mirno počivali in ne bomo zapravili celega premoženja.

Naša zgodba predstavlja Kate, ki načrtuje počitnice. Njene sanje so pot na Tajsko, vendar ima omejena finančna sredstva. Zgodba jo popelje skozi več različnih možnosti potovanja.

Po tem modulu mora učenec znati:

- Navedite prednosti in slabosti samostojnega potovanja.
- Opišite prednosti in slabosti rekreacije v državi in tujini
- Navedite prednosti in slabosti organiziranih in individualnih potovanj
- Opišite nevarnosti/tveganja, povezana s potovanji.
- Poiščite turistične ponudbe in primerjajte njihove cene
- Načrtovanje lastnega turističnega potovanja
- Sestavite proračun za turistično potovanje.

Na koncu bomo tudi ozaveščali o "zeleni" poti in se odločili za alternativne načine prevoza.

MONEY & LIFE SKILLS

Holidays

Do you need a vacation? Of course you do!
But how to choose the best holiday options and not spend a fortune?

What will we learn by this story?

- To indicate the benefits and disadvantages of travelling alone
- To describe the pros and cons of recreation in the country and abroad
- To indicate the benefits and disadvantages of organized and individual trips
- To describe the hazards / risks associated with travelling
- To search for tourist offers and compare their prices
- To plan our own tourist trip
- To construct a tourist trip budget (specify the rules for constructing a tourist trip budget)

Predlogi za trenerje:

Kot trener se morate zavedati, da je v zadnjem času vse več ljudi, ki iz različnih razlogov ne gredo na počitnice. Podcenjujejo potrebo po telesnem in duševnem počitku. Zato je ključnega pomena, da se na začetku s skupino pogovorite o potrebi po počitku.

Vaja: Zakaj je pomemben telesni in duševni počitek? Kako dolgo naj bi trajal dopust?

Udeleženci lahko na začetku svoje zamisli zapišejo na list papirja. Nato naj udeleženci o teh vprašanih razpravljajo skupaj.

Zdaj se udeleženci zavedajo potrebe po sprostitvi in poznajo vrednost dobrega počitka. Naslednji korak je, da jih vodite k iskanju najboljših načinov za sprostitev.

Vaja: Kako počivati?

Ta dejavnost se osredotoča na prepoznavanje sposobnosti za počitek. Udeleženec lahko z izpolnitvijo obrazca preveri, ali se je na počitnicah res sposoben sprostiti. Pri tem bo našel nekaj nasvetov, kako se na počitnicah sprostiti.

Nato naj bi potekala odprta razprava o temah.

Povezava: [Dejavnost lahko prenesete tukaj!](#)

Kot trener se morate pogovoriti o različnih možnostih potovanja. Udeleženci morajo biti seznanjeni s prednostmi in slabostmi teh možnosti ter morebitnimi stroški.

Udeleženci morajo poiskati in primerjati cene različnih možnosti potovanja.

Vaja: Poiščite in izračunajte.

1. Koliko stane 10-dnevno organizirano potovanje (počitniški paket) v vaši državi? Ločeno za 1 osebo in za 2 osebi.
2. Koliko stane 10-dnevno samostojno organizirano potovanje v vaši državi? Ločeno za 1 osebo in za 2 osebi.
3. Koliko stane 10-dnevno organizirano potovanje (počitniški paket) na Hrvaško? Ločeno za 1 osebo in za 2 osebi.
4. Koliko stane 10-dnevno samostojno organizirano potovanje na Hrvaško? Ločeno za 1 osebo in za 2 osebi.
5. Koliko stane 10-dnevno organizirano potovanje (počitniški paket) na Tajsko? Ločeno za 1 osebo in za 2 osebi.

6. Koliko stane 10-dnevno samostojno organizirano potovanje na Tajsko? Ločeno za 1 osebo in za 2 osebi.

Če se vrnemo k zgodbi o Kate, je pomembno vedeti, koliko denarja ima za sanjske počitnice na Tajskem.

Vaja: Ali si Kate sploh lahko privošči potovanje na Tajsko?

Kate lahko uporabi enega od naslednjih izračunov proračuna, da bi spoznala svoj finančni potencial: mesečni gospodinjški proračun ali letni gospodinjški proračun. Tako bo dobila pregled nad svojim trenutnim stanjem in posledično bo videla, ali ima kaj prostega denarja, in če ga ima, koliko ga ima mesečno ali letno, odvisno od tega, kateri kalkulator bo izbrala.

Nato lahko preveri različne možnosti za razporeditev prihrankov, saj se zaveda, da bo hranjenje denarja v gotovini povzročilo izgubo njegove vrednosti. Vendar pa se mora zavedati, da bo ta denar morda potrebovala v kratkem času. Kate lahko za ocenjevanje prihodnjih dobičkov uporabi dodatni kalkulator. Poleg tega bo Kate med drugim dobila informacije o tem, koliko časa bo potrebovala za varčevanje za počitnice. Ali bo lahko varčevala do naslednjega poletja?

Pri tej vaji naj se udeleženci osredotočijo na naslednja vprašanja:

- Ali ima Kate kakšen prosti denar, ki ga je treba prihraniti?
- Kolikšen je najvišji znesek brezplačnega denarja, ki je na voljo na mesec?
- Kam lahko razporedi svoje prihranke?
- Koliko časa bi potrebovala, da bi prihranila za sanjske počitnice?

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifefskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Kot vodja usposabljanja morate udeležence opozoriti na tveganja in nevarnosti, povezane s potovanjem.

Vaja: Ali se zavedam vseh tveganj, povezanih s potovanjem?

V tej vaji mora udeleženec predvideti tveganja, s katerimi se lahko sooči, ko se odpravi na počitnice, bodisi z organizatorjem potovanja bodisi na lastno pest.

Udeleženci lahko na začetku svoje zamisli individualno zapišejo na list papirja ali pa uporabijo in izpolnijo dani obrazec. Nato naj udeleženci o teh vprašanjih razpravljajo med seboj.

8.13 Študij

Didaktično ozadje in učni cilji

Izobraževanje je pomemben element v človekovem življenju. Z njo lahko oseba doseže najvišje položaje ali je spoštovana. Pridobitev vsaj osnovne izobrazbe je nujna, če želi oseba dobiti dobro službo ali biti strokovnjak na nekem področju. Zato je podpora otrokovemu študiju pomembna vloga staršev. To vključuje čustveno podporo in motivacijo, pa tudi finančno podporo.

Zato je še posebej pomembno, da se dajo določene smernice in pokažejo možne alternative, tako da bo študijska podpora vodila k uspešni vključitvi otroka na trg dela.

Naša zgodba predstavlja družino Filip, poročen par in njune otroke, ki se odločajo o svoji nadaljnji izobraževalni poti, starši pa se soočajo z nalogo, da jih finančno in čustveno podprejo.

Po tem modulu mora učenec znati:

- Vedeti, kako izbrati pravi študijski sklad
- Preden se odločite, postavite kritična vprašanja.
- naučite otroke, da so odgovorni in da imajo radi študijski proces.
- pomagati otrokom, da se čim prej osamosvojijo.
- poznati prednosti in slabosti nižje ali višje izobrazbe v povezavi s trgom dela.

MONEY & LIFE SKILLS

Study / support your children

A story about

What we learn by this story

- This chapter will provide you through the story of a married couple and their children. Children are in the age for decision about their education. Is this family ready to support them in their pursuit?
- We will find them considering what are they savings and what are they possibilities as a family.
- On the following pages we will learn about different approaches to the issue of supporting the study from parental point of view, but also from children's perspective.

Tags: Personal Planning Savings and Investment Basic Mathematics Other: Learning to be financially independent

Kot trener se morate zavedati, da večina mladih staršev ne razmišlja o študiju svojih otrok. Zelo pomembno je, da staršem razložite, da ni dovolj, da začnejo varčevati, ko je otrok star 15 let, saj je lahko prepozno, da bi privarčevali potreben znesek. Zato svetujemo, da sejo razdelite na več korakov:

Vaja: Ali si starši lahko privoščijo ustanovitev študijskega sklada?

Najprej morajo udeleženci ugotoviti, koliko denarja imajo na voljo. Preveriti morajo dohodek svojega gospodinjstva. Uporabijo kalkulator in se pogovorijo o tem, koliko od prostega denarja bodo namenili za varčevanje za izobraževanje.

Naslednji korak za udeležence je izbira vrste varčevalnega sklada. Pri tem mora vodja usposabljanja sprožiti razpravo o možnostih in poudariti pomen svetovanja s svetovalcem.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Pričakovati je, da znesek, ki je na voljo za študij, ne bo zadostoval. Kot predavatelj lahko opozorite na več drugih možnosti, kako pridobiti želeni znesek.

To je pravi trenutek, da se s skupino pogovorite o možnih alternativah. Odvisno od lokacije šole, dodatnih stroškov študija, potovanj itd. lahko vodja usposabljanja predlaga druge modele, ki bi jih lahko upoštevali.

Vaja: Raziščite šole in ustanove.

Običajno šole in univerze organizirajo dneve odprtih vrat za zainteresirane.

Prvič - udeleženci naj se udeležijo takšnih dogodkov in poiščejo možnosti finančne podpore, ki jih ponujajo šole. Bodisi v smislu socialne študijske štipendije ali štipendije za dobre ocene itd.

Drugič - udeleženci bodo iskali študijsko podporo pri lokalnih ali nacionalnih institucijah, ki nudijo študijsko podporo na primer staršem z nizkimi dohodki.

Z nalogo finančne podpore študiju je povezana tudi druga pomembna naloga staršev: Kako otroke naučiti poznati vrednost denarja? Kot trener se lahko osredotočite na razpravo z udeleženci o različnih pristopih na temo, kako doseči ta cilj.

Vaja: Kako otroka naučiti vrednosti denarja?

Udeleženci bodo razpravljali o svojem pristopu k otrokom in o tem, kako bi jih lahko od zdaj naprej naučili finančnega upravljanja in odgovornosti. Vodja usposabljanja lahko predlaga več možnosti.

Na primer: žepnina - odgovorno trošenje; pogovor z otrokom o velikih nakupih - nakup zvezka za beleženje; iskanje poletnega dela; dajanje dobrega zgleda otroku itd.

Kot vodja usposabljanja lahko predlagate igro vlog, v kateri boste preučili vpliv prostih finančnih sredstev na izbiro študijskih področij. Cilj je razpravljati o različnih možnih pristopih.

Vaja: Katera šola je najboljša izbira za otroka?

Bodoči starši ali mladi starši so dobrodošli, da se preizkusijo v igri vlog. Eden od staršev bo igral otroka. Poskusi razmisliti o možnih stališčih otroka do teme izbire šole (srednje ali visoke). Drugi starš predstavlja sebe in svoje mnenje (finančno in podporno) o tem vprašanju.

Po enem krogu lahko zamenjata vlogi. Izbirajo lahko med dvema različnima scenarijema.

Scenarij 1: Otrok želi postati slaščičar, vendar starši predlagajo visokošolsko izobraževanje.

Scenarij 2: Otrok želi študirati na univerzi, vendar mu starši predlagajo študij v kakšnem obrtnem sektorju.

Razloži prednosti in slabosti diplomiranja v obrtnem sektorju v primerjavi z nadaljevanjem visokošolske izobrazbe s finančnega vidika, pa tudi z vidika možnosti na trgu dela.

Poleg tega bi lahko udeleženci v drugem delu vaje razpravljali o razlikah v videnju otrokovih poti in raziskali možnosti na trgu dela po končanem študiju na določenem delovnem področju.

8.14 Izgradnja kreditne sposobnosti

Didaktično ozadje in učni cilji

Mladi so pri denarnih vprašanjih pogosto precej lahkomišeln. Zanemarjajo plačilne roke in se ne zavedajo, da takšno ravnanje ni le drago, saj morajo plačevati kazenske provizije in obresti za prekoračitve na računu ter odvetniške stroške, ampak tudi tvegajo slabo kreditno oceno.

Zato se lahko zgodi, da morajo plačevati višje cene za kredite in včasih celo za mobilne telefone!

Namen tega poglavja je torej ozavestiti jih o obstoju nevidnega sistema kreditnih točk, ki ne vključuje le bank, temveč vsa podjetja, ki temeljijo na naročniških stopnjah.

Učenci se morajo zavedati, da so lahko obresti na prekoračitev računa tudi v času nizkih obrestnih mer za varčevanje zelo visoke.

MONEY & LIFE SKILLS

Build your credit score

A story about George

George applied for a loan from his bank. To his surprise, he was rejected. His bank advisor had discovered in the computer that George had paid some loan instalments at another bank years ago very late. What George was not aware of is that his unsuccessful new loan application is now also registered, which would become a major obstacle if he would try to get the loan at another bank.

George had never paid attention to build a good credit score!

Predlogi za trenerje:

Če so se vaši učenci znašli v finančnih težavah, združite to poglavje s poglavjem 15 (Iskanje pomoči) in učencem pokažite, kako razvrstiti račune in katere dolgove je treba najprej odplačati.

Vaja: Slaba kreditna ocena vpliva na obresti

Učenci bodo s pomočjo kalkulatorja za posojila spoznali posledice visokih obresti za prekoračitev. Razlika med "normalno" kreditno obrestno mero in obrestmi, ki jih mora plačevati oseba z nizko kreditno oceno, je lahko ogromna.

S pomočjo kalkulatorja za izračun letnega gospodinjanskega proračuna bodo učenci pripravili dva scenarija:

- kakšen bo njihov položaj med plačevanjem visokih obrestnih mer.
- koliko denarja bodo prihranili, če bodo imeli dobro kreditno oceno, in kaj lahko za ta denar kupijo.

8.15 Iskanje pomoči

Didaktično ozadje in učni cilji

Pomembno je poudariti, da dolgovi ni mogoče zanemariti. Zanikanje težkega finančnega položaja bo imelo le še hujše posledice. Zato je pomembno vedeti, da obstajajo organizacije, kjer lahko dobimo pomoč. Služba za svetovanje glede dolgov ima različne naloge. Pomaga lahko zmanjšati dolgove in preprečiti nastanek novih dolgov, ki nastanejo zaradi tega, ker jih ne moremo obvladati sami.

MONEY & LIFE SKILLS

Seek for help

A story about Paula

The last year did not go so well for Paula. Due to the Corona virus, she lost her job in a souvenir shop which closed down because of the breakdown of the tourism. Moreover, she terminated her relationship with her partner and had to find a new home. Although she rented a very small apartment, the costs are very high and she struggles with the money that she gets as unemployment benefit.

We hope that you will never experience such a situation. However, we will show you some ways how financial problems can be solved or how their impact can be reduced.

Predlogi za trenerje:

Za prezadolžene osebe je njihov finančni položaj pogosto tudi veliko čustveno breme. Včasih prizadene tudi družino in prijatelje. Zato je pogosto potrebna pomoč socialnih pedagogov ali socialnih delavcev. V tem okviru ima svetovanje o dolgovih naslednje naloge:

- Psihosocialno svetovanje in podpora
- Razjasnitev stanja dolga in s tem povezanih posledic
- Odprava strahov in občutkov krivde

Vaja:

Naredite popis svojega položaja in natančno analizirajte svoje finančno stanje.

Z gospodinjstvom sestavite proračunski načrt. S tem boste imeli boljši pregled nad svojimi izdatki in tako zagotovili, da ne boste porabili več, kot imate na voljo.

Z družino ali prijatelji se pogovarjajte o načinih varčevanja in spremembah nakupovalnega vedenja.

8.16 Sprememba poklicne poti

Didaktično ozadje in učni cilji

Sprememba poklica je lahko velik korak v poklicnem življenju mladih odraslih. To se zgodi, če oseba ni zadovoljna s svojim delom ali če ugotovi, da se trenutno delo ne razvija v pravo smer (nizka plača, običanje na istem delovnem mestu). Pod pojmom poklicna sprememba bomo razumeli radikalno spremembo poklica, na primer iz bančnega uslužbenca v poklicnega avtomehnika. Ne gre le za tipičen prehod iz podjetja v podjetje v okviru istega poklica in sorodne funkcije, temveč bo to vsaj velika sprememba položaja v sektorju.

Zato je še posebej pomembno, da podamo določene smernice in pokažemo možne alternative, da se bo sprememba uspešno končala.

Naša zgodba predstavlja Susan, ki razmišlja, da bi svojo poklicno pot računovodje spremenila v drugo. Postopek je sestavljen iz več delov.

Po tem modulu mora biti učenec sposoben:

- vedeti, kako mora pripraviti osebne finance za novo poklicno pot.
- Pripravite proračun, potreben za spremembo poklicne poti.
- Primerjajte prednosti in slabosti spremembe poklicne poti.
- prepoznati svoje sposobnosti in spretnosti.
- pred odločitvijo si postavite kritična vprašanja.
- poznavanje prednosti in slabosti izbranega poklica z vidika trga dela

MONEY & LIFE SKILLS

Career change

A story about

What we learn by this story

- This chapter will provide you through the story of a young woman Susan. She wants to change her professional life.
- We will find her considering what are her possibilities and how to actively prepare herself and her finances for a change.
- On the following pages we will learn about different approaches that will lead to the desired change.

Tags:
Personal growth
Planning
Savings and Investment

Prav tako bomo ozaveščali o "zeleni" naravi in se odločali za alternativne možnosti, ko gre za podjetništvo (prodajo blaga ali storitev).

Predlogi za trenerje:

Kot trener se morate zavedati, da mora večina mladih odraslih poiskati brezplačne vire, da si ustvarijo finančno varnost, preden se odločijo za spremembo poklicne poti. Prav tako prenos delovnega sektorja zahteva nekaj samozavesti in poznavanje svojih talentov, pa tudi tedenskih točk. Zato je še toliko bolj pomembno razložiti, da ni dovolj, da izberemo karkoli drugega kot staro delovno mesto, pomembno je, da predvideno delovno mesto poznamo z vseh strani. Svetujemo, da sejo razdelite na več korakov:

Vaja: Ali lahko Susan svobodno izbere drugo poklicno pot?

Najprej mora Susan ugotoviti, koliko denarja ima na voljo za spremembo kariere. Preveriti mora svoj gospodinjinski načrt, saj plačuje nekatere mesečne stroške, ki jih bo še vedno morala poravnati. Ali ima za to dovolj sredstev?

Udeleženci naj izberejo različico, ki je čim bolj podobna njihovem dejanskemu finančnemu položaju.

Ko v tabelo vpišejo številke, se pogovorijo o rezultatih. Osredotočijo naj se na naslednja vprašanja:

- Ali obstajajo še kakšne druge možnosti za zmanjšanje porabe?
- Kakšen je najvišji znesek, ki je na voljo na mesec?
- Ali je dovolj, da imate prihranke za financiranje poklicne spremembe za 3, 6 ali 9 mesecev?

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Odkvisno od višine mesečnih izdatkov mora znesek prihranjenega denarja za spremembo kariere pokriti izdatke za več naslednjih mesecev, če je le mogoče. Izvajalec usposabljanja lahko razmisli, da bi k razpravi o različnih scenarijih povabil delavca z urada za delo ali svetovalca za zaposlitev (strokovnjaka).

Vaja: Koliko denarja potrebuje Susan za spremembo poklica?

Udeleženci bodo izračunali različne možnosti glede na odločitev, kateri poklic bodo izbrali. Tako bodo udeleženci dobili predstav o možni višini izdatkov v procesu poklicne spremembe.

Scenarij 1: Susan bo postala pekinja kruha.

Trener razloži, da je prekvalifikacija nujna, saj brez nje taka sprememba ni mogoča (v tem primeru dovoljenje za delo s hrano). Udeleženci morajo upoštevati stroške takega usposabljanja in čas, ki bo potreben. Te zneske morajo prišteti k svojim predvidenim življenjskim stroškom. Po potrebi morajo povečati denarno rezervo glede na čas, potreben za prekvalifikacijo.

Udeleženci so lahko razpravljali tudi o morebitnih drugih prekvalifikacijah, ki so potrebne za spremembo kariere, in o načinih, kako to storiti (večerni tečaji ob sedanji službi; opustitev službe in nato udeležba na usposabljanju; drugo).

Scenarij 2: Susan bo vodila svoje podjetje - odprla bo kavarno.

Vodja usposabljanja razloži prednosti in slabosti takšne odločitve. Vodenje lastnega podjetja ni enostavno, zato mora trener to poudariti. Udeleženci morajo med življenjske stroške dodati predvidene stroške za ustanovitev lastnega podjetja. Obstaja tudi možnost, da za začetek vzamejo posojilo. Ta razprava mora vključevati tudi okoljske vidike, tako da so v kavarnah običajno skodelice za kavo za enkratno uporabo za kavo s seboj, druga možnost pa je uporaba skodelic, ki jih je mogoče kompostirati.

Udeleženci bodo izračunali različne možnosti in razpravljali o možnih načinih, kako izpolniti odločitev in biti "zeleni" obenem z opravljanjem svoje sanjske službe.

Poleg finančne priprave lahko kot trener pomagate udeležencem odkriti njihove osebne sposobnosti. Mladi odrasli imajo ogromno možnosti, katero pot izbrati, zlasti če nimajo družine. Glede na skupino lahko udeležence povabite, da predstavijo svoje sposobnosti z ocenjevalnega seznama in v skladu s tem poskušajo najti zaposlitev.

Vaja: Ali Susan ve, v katerem delu je dobra?

Udeleženci razpravljajo o vprašanju prihodnje zaposlitve in iščejo, v čem so dobri. Za samostojno učenje bodo potrebovali svoj seznam ocen iz vaje, v skupini pa bodo razpravljali o možnih poklicih za vsakega od njih.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

8.17 Garderoba

Didaktično ozadje in učni cilji

Včasih zaradi notranje potrebe, včasih pa zaradi nujnosti, morate razmisliti o osvežitvi garderobe. V življenju so situacije, kot so prva zaposlitev, novo delovno mesto, sestanek v podjetju ali drug uradni dogodek, ki preprosto zahtevajo potrebo po spremembi in/ali dopolnitvi garderobe. Za večino ljudi je ta proces povezan predvsem, če ne izključno, z nakupom novih oblačil in dodatkov, s tem pa tudi z visokimi stroški. Po drugi strani pa široko promovirana naravnost k okolju prijaznemu ravnanju od potrošnikov vse pogosteje zahteva premišljene nakupe. Hkrati se izkaže, da imamo premalo prostora za shranjevanje vseh teh stvari. Ne vemo, kaj storiti s tistimi oblačili, ki jih ne uporabljamo več, so premajhna, prevelika, rahlo poškodovana ali po našem mnenju nemoderna. Tudi trend "odgovorne mode" nam daje nekaj namigov, kako odgovorno upravljati z našo garderobo, npr. namesto da kupujemo nova oblačila, se odpravimo v second hand po rabljena, popravimo poškodovana, spremenimo tista, ki nam ne ustrezajo, ali jih zamenjamo.

Zato je pomembno, da vam damo določene napotke in pokažemo možnosti za osvežitev garderobe, tako da bo potreba po menjavi oblačil prilagojena našim finančnim zmožnostim.

Naša zgodba predstavlja Alice, ki je pravkar dobila pripravništvo kot tajnica v velikem podjetju. Podjetje ima uradni kodeks oblačenja. Na žalost je Alicina garderoba precej revna in neprimerna. Oblačila mora zamenjati, vendar mora biti previdna z denarjem. Zgodba jo vodi skozi več možnosti, med katerimi lahko izbira.

Po tem modulu mora biti učenec sposoben:

- Spoznajte možnosti za nakup oblačil po ugodni ceni
- poznavanje možnosti za osvežitev garderobe z omejenim proračunom
- Navedite pozitivne in negativne vidike različnih možnosti za osvežitev garderobe.
- iskanje in primerjava cen različnih kosov garderobe za pravilno odločitev o nakupu.
- Iskanje in primerjava cen popravil in predelav oblačil
- Opišite pravila nakupovanja
- Opišite tveganja, ki se pojavljajo pri nakupovanju.

Prav tako bomo ozaveščali o "zelenih" oblačilih in opozarjali na različne okolju prijazne možnosti zamenjave ali obnove oblačil.

MONEY & LIFE SKILLS

Wardrobe

Do you want to make some changes in your wardrobe but you don't want to spend a lot of money? Mission impossible? Not at all!

What will we learn by this story?

- the possibilities of buying clothes at a great price
- the available options and shopping locations
- the rules of shopping
- the risks that occur when shopping
- the positive and negative aspects of shopping in various places

Predlogi za trenerje:

Kot trener morate udeležence voditi skozi proces osveževanja garderobe. Čeprav je to za veliko ljudi morda prijetno in enostavno opravilo, je veliko vidikov, ki jih moramo upoštevati, če želimo opraviti razumen in okolju prijazen nakup.

Najprej je pomembno poznati možnosti za osvežitev garderobe. Udeleženci se morajo zavedati prednosti in slabosti teh možnosti ter vzorčnih cen.

Vaja: Ali se spomnite nekaterih prednosti in slabosti različnih možnosti za osvežitev garderobe, npr. nakupovanje v razprodajah, nakupovanje iz druge roke, zamenjava oblačil ter popravilo ali spreminjanje oblačil?

V tej vaji morajo udeleženci po prebranih vseh predhodnih informacijah, ki so jim bile predstavljene, navesti 3-4 pozitivne in 3-4 negativne vidike različnih možnosti za osvežitev svoje garderobe. Udeleženci lahko delajo v majhnih skupinah.

Poleg možnosti, navedenih v gradivu za usposabljanje, se je vredno s skupino pogovoriti, ali vidijo še kakšne druge načine za osvežitev svoje garderobe (npr. da sami izdelajo oblačila ali dodatke).

Dandanes je vse več spletnih strani, na katerih je mogoče kupiti nova ali rabljena oblačila in dodatke ter izmenjati oblačila in druge dodatke.

Vaja: Poiščite in zapišite:

- a) imena vsaj petih najbolj priljubljenih platform e-trgovine za nakup novih oblačil.

- b) imena vsaj petih najbolj priljubljenih platform e-trgovine za nakup in prodajo rabljenih oblačil.
- c) imena vsaj 4 najbolj priljubljenih spletnih strani za izmenjavo.

Zdaj je to dobra priložnost, da udeležence seznanimo s pomenom razmišljanja o naravnem okolju pri menjavi/izpolnjevanju/osveževanju garderobe. Kot vodja usposabljanja vodite razpravo o vplivu proizvodnje oblačil na okolje in možnih okolju prijaznih rešitvah. V tem trenutku velja omeniti trend t. i. "odgovorne mode" (družbene in okoljske standarde je treba spoštovati v celotnem procesu proizvodnje oblačil).

Naslednji korak je pokazati udeležencem, da je nakupovanje iz druge roke ena od takšnih rešitev, hkrati pa poceni način osvežitve garderobe.

Vaja: Kako začeti z nakupovanjem rabljenih predmetov?

V tej vaji bo udeleženec preveril razpoložljivost trgovin z rabljenimi predmeti, njihovo ponudbo in poiskal cene različnih predmetov, da bi se lahko pravilno odločil za nakup.

Poleg drugih možnosti je treba omeniti tudi popraviljanje in spreminjanje oblačil.

Vaja: Preverite in primerjajte cene

V tej vaji bo udeleženec poiskal in primerjal ponudbe strokovnjakov, ki lahko njegova (stara ali rabljena) oblačila popravijo, spremenijo, jim dajo "novo življenje".

Učitelj naj razpravlja o najpogostejših napakah pri nakupovanju oblačil.

8.18 Skrb za starejše sorodnike

Didaktično ozadje in učni cilji

Skozi življenje bomo videli, kako se naše potrebe s časom spreminjajo, zato so tiste, ki jih imamo zdaj, precej drugačne od tistih, ki jih imajo ljudje, starejši od 70 let. Marsikdo od nas se bo srečal s težkim položajem, ko bo treba sprejeti odločitev o katerem od starejših sorodnikov. To bo odgovornost, na katero moramo biti pripravljeni, saj bodo nekateri od njih imeli nekaj težav pri sprejemanju teh novih potreb, ki jih imajo. Pomembno je vedeti, da bodo poleg te praktične in ekonomske odločitve, ki jo bomo morali sprejeti, potrebovali tudi našo moralno in socialno podporo, da bo to novo poglavje njihovega življenja v danih okoliščinah prijetnejše. Vse življenje so skrbeli za nas, čas je, da jim to vrnemo.

Spoznali boste Antonia, 77-letnega upokojenega taksista, ki živi sam, odkar mu je pred tremi leti umrla žena, in njegovega sina Luisa, ki je v dvomih glede očetove oskrbe. Kakšno pomoč potrebuje njegov oče? Ali lahko živi sam? Ali je treba prilagoditi hišo, v kateri živi? Ali naj pride živeti k Luisu?

Po tem modulu mora učenec znati:

- Vedeti, kako načrtovati ta vprašanja, in poznati vire, ki jih bomo morda potrebovali za zagotovitev potrebne oskrbe in dobrega počutja.
- Veste, kako načrtovati nego in katere možnosti so na voljo.
- Pri načrtovanju teh vprašanj upoštevajte ekonomske in delovne vidike.
- primerjava glavnih načinov oskrbe (na domu ali zunaj njega).
- Spoznajte povprečne stroške oskrbovalnih storitev.

MONEY & LIFE SKILLS

Caring for elderly relatives

Have you ever considered what will happen when you get older? Do you think you will need care? And your loved ones? Most of us can be caregivers at some point in our lives. This means caring for and taking care of our relatives in tasks such as accompanying them to medical consultations, doing grocery shopping, doing a follow up of legal and financial matters and helping with daily medication.

In this module you will learn :

- How to plan caring and know the available options
- How to plan these issues and know the resources we may need to ensure the care and well-being that is required.
- Be aware of the economic and labour aspects to plan these issues
- Compare the main care modalities (inside or outside home)
- Know the average cost of caring services.

Kot trener lahko ugotovite, da mladi ne želijo skrbeti za svoje starejše sorodnike, saj menijo, da to ni njihova odgovornost. Prvi korak tega usposabljanja bo, da spremenite njihovo mišljenje in jih pripravite do tega, da jim bo to vprašanje mar. Nato se bomo lahko posvetili podrobnostim zadeve.

Vaja: Ali menite, da mora Antonio v primeru Antonia v specializiran dom za oskrbo ali lahko ostane dlje časa na svojem domu?

To je zapleteno vprašanje, saj je najpomembnejše in nam bo služilo za nadaljnje raziskovanje. Udeleženci bodo morali razmisliti o Antonijevem seznamu potreb in urniku oskrbe ter njegovem socialno-ekonomskem položaju, ali potrebuje specializiran dom za oskrbo in ali si ga lahko privoščijo? Pravilen odgovor je, da Antoniu ni treba v specializirani dom za oskrbo in da lahko ostane malo dlje v svoji hiši.

Če želite to uporabiti v drugih primerih, lahko udeleženci delajo v parih in se malo poigrajo z vlogami. Eden od njih bo stara oseba in bo moral podrobno opisati svoj položaj, da se bo drugi lahko odločil, ali mora biti doma ali pa mora iti v specializirani center. To igranje vlog se bo nadaljevalo v vseh naslednjih vajah tega modula.

Naslednja stvar, o kateri bi morali izvedeti, so različne vrste storitev, ki jih lahko pridobimo za svoje starejše sorodnike, in njihova povprečna cena. Na začetku naše naslednje vaje bodo morali udeleženci vse te storitve razlikovati in izbrati najprimernejšo.

Vaja: Ali menite, da lahko razlikujete med vsemi storitvami oskrbe, ki so na voljo?

Po spoznavanju vseh posebnih storitev bodo morali udeleženci najprej ujemati pravilno opredelitev s pravilnim izrazom. Nato bodo našli drugo nalogo, ki bo od njih zahtevala, da enako storijo v primeru Antonia.

Ponovno lahko v parih nadaljujejo z igro vlog. Tokrat bodo morali razmisliti o najprimernejši storitvi za oba primera, o katerih so razmišljali.

Zdaj jim predstavimo seznam storitev in povprečne stroške. To je lahko najtežja naloga, saj zahteva načrtovanje in razmislek.

Vaja: Ali lahko vse te informacije prilagodite nekemu, ki vam je blizu?

Udeležence spodbujamo, da pripravijo načrt oskrbe za nekoga, ki je njihov sorodnik, ali pa uporabijo primer, o katerem so razmišljali v prejšnjih vajah.

Sestaviti morajo seznam potreb in sredstev ter izračunati stroške glavnih storitev, ki bi jih potrebovali po pregledu poglavij "Razpored potreb in skrbi" in "Stroški storitev".

Ta vaja jim bo pomagala, da bodo spoznali najbolj realen vidik vprašanja in se zavedli vseh majhnih podrobnosti, ki jih morajo upoštevati, preden se odločijo.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

8.19 Varčevanje

Didaktično ozadje in učni cilji

Pomanjkanje ozaveščenosti o potrebi po varčevanju med mladimi je še vedno velik problem. Poleg tega pretirano potrošništvo, nizke plače, možnost nakupa na obroke, razpoložljivost kreditnih kartic ali enostavnost pridobivanja posojil pod ugodnimi pogoji močno otežujejo proces ozaveščanja o potrebi po varčevanju.

Zato je pomembno, da mladim razložimo, zakaj je vredno varčevati in kako to storiti.

Varčevanje vam zagotavlja mir, občutek varnosti in psihološko ugodje. Takrat se ne bojimo nepredvidenih izdatkov ali začasne izgube dohodka zaradi različnih dejavnikov (npr. izgube službe, nesreče, bolezni). Te nenadne, nepričakovane življenjske situacije pogosto pomenijo čustveno, duševno in zdravstveno breme. Če imate nekaj prihrankov, vam v takšnih situacijah ne bo treba skrbeti, kako boste preživeli naslednje mesece. Zato se boste lahko osredotočili na druge pomembne vidike teh nastalih okoliščin.

Ko vam uspe prihraniti za nepričakovane izdatke, je treba razmišljati tudi o dolgoročni prihodnosti vas in vaših bližnjih ter jo finančno zavarovati.

Varčevanje je spretno in premišljeno upravljanje lastnih financ.

Zato je še posebej pomembno, da vam damo določene napotke in navedemo konkretne korake za začetek in zbiranje prihrankov, da bi si zagotovili finančno varnost.

Naša zgodba predstavlja Petra in Ano, ki sta poročena zakonca. Peter želi sebe in svojo družino zaščititi pred nenadnimi, nenačrtovanimi stroški. Peter se zaveda, da mora biti pripravljen na različne nepričakovane situacije. Nekatero situacijo je mogoče predvideti, pred njimi se lahko zaščitimo, včasih pa se stvari preprosto zgodijo. Glede na to se Peter sprašuje, kako naj se pripravi na nepričakovane življenjske situacije in svoji družini zagotovi varno prihodnost. Prišel je do zaključka, da bi mu nekaj prihrankov lahko zagotovilo miren spanec. Zgodba ga vodi skozi več vidikov začetka in zbiranja prihrankov.

Po tem modulu mora učenec znati:

- Vedeti, zakaj je varčevanje pomembno
- Vedeti, kako začeti varčevati
- Opišite proračunsko pravilo 50/20/30
- Sestavite varčevalni načrt
- Opišite, zakaj nekdo potrebuje sklad za nujne primere
- Navedite kratkoročne varčevalne produkte
- Navedite dolgoročne varčevalne produkte
- pripraviti se na finančne posledice nepričakovanih življenjskih situacij.

- Spoznajte nasvete za varčevanje.

MONEY & LIFE SKILLS

Savings

Do you want to save some money? Are you afraid about your financial future? It is time to start saving and investing!

What will we learn by this story?

- Why is saving money important
- How to save
- What is the 50/20/30 budget rule
- How to construct a savings plan
- Why do you need an emergency fund
- What are short-term savings products
- What are long-term savings products
- Tips to start saving money

Predlogi za trenerje:

Zadeva zahteva razlago različnih vidikov. Zato je seja razdeljena na nekaj delov.

Najprej razložite, kaj pomenita varčevanje in vlaganje.

Nato udeležence spodbudite k sodelovanju pri naslednji dejavnosti.

Vaja: Pomen rednega varčevanja

- Zakaj ljudje ne varčujejo?
- Zakaj bi morali ljudje varčevati z denarjem?
- Ali je težko prihraniti denar?
- Kako začeti varčevati?

Udeleženci naj razpravljajo o teh vprašanjih.

Če se vrnemo k zgodbi o Petru in Ani, je pomembno, da spoznamo njune družinske stroške in prihodke ter ugotovimo, ali imata kakšna prosta sredstva.

Vaja: Koliko denarja lahko Peter in Ana odložita na stran?

Peter lahko uporabi izračun HIŠNEGA PRORAČUNA, da bi spoznal finančni potencial svoje družine. Tako bo dobil pregled nad trenutnim stanjem svoje družine in posledično bo videl, ali ima kaj

prostega denarja in če ima, koliko ga imajo mesečno in/ali letno. To bo Petru in Ani pomagalo pri odločitvi o pravem znesku varčevanja. Pomembno je določiti, kaj Peter in Ana potrebujeta in kaj si želita.

Pri tej vaji naj se udeleženci osredotočijo na naslednja vprašanja:

- Ali imata Peter in Ana kakšen prosti denar, ki ga lahko prihranita?
- Kolikšen je najvišji znesek brezplačnega denarja, ki je na voljo na mesec?
- Ali je po vašem mnenju treba imeti ustrezno višino prihrankov?

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Na tej točki morate kot vodja usposabljanja začeti razpravo o možnih načinih razporeditve prihrankov.

Vaja: Kam lahko Peter in Ana razporedita svoje prihranke?

- Kje je mogoče hraniti prihranke?
- Katere so prednosti in slabosti teh možnosti?

Udeleženci naj razpravljajo o teh vprašanjih.

Kot vodja usposabljanja morate pokazati, zakaj je pomembno začeti varčevati v mladosti, in predstaviti, kako lahko enak znesek rednega varčevanja v različnih časovnih obdobjih povzroči razliko v znesku, ki se zbere v upokojitveni starosti.

Udeleženec mora spoznati, kaj pomenijo varčevalni cilji.

Vaja: Kakšen je Petrov in Anin varčevalni načrt?

Peter in Ana preverita različne možnosti razporeditve svojih prihrankov, saj vesta, da bo hranjenje denarja v gotovini povzročilo izgubo njegove vrednosti. Določila sta varčevalne cilje svoje družine. Želita imeti določen znesek denarja v kratkoročnem skladu za nujne primere, ki mora biti lahko dostopen. Želita začeti varčevati za rojstvo otroka in za večji avtomobil. Razmislita o nekaj možnostih. Primerjati jih želita z oceno prihodnje vrednosti njunih prihrankov. Rada bi videla, kako bo videti, ko bosta dodajala denar z različno pogostostjo. Ali morata plačati kakršen koli davek na prihranke? Koliko obresti lahko zaslužita? Kaj se bo zgodilo, če bodo dvignili določen znesek denarja?

V okviru te vaje naj se udeleženci osredotočijo na:

- razumevanje varčevalnih ciljev
- možne možnosti razporeditve prihrankov ob upoštevanju varčevalnih ciljev posameznika.
- dejavniki, ki določajo prihodnjo vrednost prihrankov

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Udeležencem je treba razložiti tudi pomen vlaganja denarja v varčevalne instrumente, ki ponujajo obrestne obresti. To lahko storijo tako, da predstavijo, kako lahko enak znesek začetnih prihrankov privede do velike razlike v zbranih prihrankih pri obrestovanju z obrestno sestavljeno obrestno mero v primerjavi z navadno obrestno mero.

Vaja: Kako izračunati obresti?

Pri tej dejavnosti se bo udeleženec seznanil s formulami za izračun enostavnih in sestavljenih obresti pri deponiranju, izposojanju ali posojanju denarja.

Ko govorimo o varčevanju, je treba omeniti, da varčevanje ni le kopičenje denarja na varnem mestu, temveč tudi zmanjševanje izdatkov in iskanje novih prihodkov za gospodinjski proračun.

Vaja: Kje iskati prihranke?

Udeleženci naj najprej razpravljajo o načinih, kako na splošno porabiti manj denarja. Nato naj razmislijo, kaj lahko storijo v zasebnem življenju, da bi poiskali prihranke.

8.20 Vrednost hišnega ljubljénčka

Didaktično ozadje in učni cilji

V današnji družbi je prisotnost živali v hiši še vedno pomembna, vendar ima v primerjavi s preteklostjo natančnejše in resnejše predpise in pravila. Zato je danes treba opraviti oceno tudi z ekonomskega in stroškovnega vidika, ki vključuje nakup živali in skrb zanjo. Ne glede na izbrano vrsto živali so nekateri stroški fiksni in vplivajo na finance posameznika in družine. V povezavi z izbiro hišne živali se je odprl pomemben scenarij, povezan z etičnostjo kraja, v katerem se žival kupi. Skupaj predvidimo in analizirajmo najpogostejšo izbiro hišnega ljubljénčka: PES

Po tem modulu mora učenec znati:

- Ugotovite, ali je pripravljen na hišnega ljubljénčka.
- Izberite pravega hišnega ljubljénčka
- razumevanje stroškov oskrbe hišnega ljubljénčka
- Spoznajte pravo vrednost hišnega ljubljénčka

MONEY & LIFE SKILLS

The value of pet

Sometimes loneliness can be fought with the help of an animal's company.
 Very often the dog is chosen, the companion animal par excellence.
 But what does it mean to welcome an animal into the house?
 What treatments and what costs does it entail?
 It is right to make an assessment before running into unpleasant situations.

What we learn by this story

- Are you ready for a pet?
- Choosing the right pet
- How much does it cost to maintain a pet
- The true value of a pet

Predlogi za trenerje:

Pomembno je, da trener poudari dva različna, vendar enako pomembna vidika te teme, tj. etični vidik, povezan s tem, od kod vzeti psa (npr. zavetišče ali vzreja, čistokrvni pes ali ne ...), in pomen časa, potrebnega za njegovo oskrbo, ter druge vidike, povezane z ekonomskim vidikom - veterinarska oskrba, hrana itd. Ocenjevanje obojega vodi k zavestni izbiri.

Vaja: Pomagajte Giulio izbrati psa.

Giulio živi sam in dela 8 ur na dan, vsak dan od ponedeljka do petka.

Poleg tega traja približno eno uro, da greš na delo, in eno uro, da se vrneš z dela. Seveda se lahko zgodi tudi, da bo Giulio nekaj dni delal v domači pisarni, vendar o tem ne more biti prepričan.

Živi v majhnem najemniškem stanovanju, ki pa ima skupni vrt in majhno teraso. Giulio je začel delati pred kratkim, zato nima visoke plače.

Analizirajte vse elemente, ki jih imate na voljo, in določite, katero vrsto psa mora Giulio vzeti in kam mora iti po njega.

Svoje odgovore utemeljite s konkretnimi in resničnimi primeri.

S to nalogo boste razumeli, kako pomemben je nakup psa.

Tako na moralni ravni namenjanja časa in energije kot na ravni izbire primerne prostora za hranjenje.

Ta analiza omogoča boljše poznavanje teme in vam daje misliti.

Vaja: Koliko vas bo stal vaš pes

Poskusite predvideti vse stroške, ki lahko nastanejo pri psu, in sestavite seznam (veterinar, cepljenje, hrana itd.)

Da bi si pomagali, se pogovorite z nekom, ki ima pse, ali z veterinarjem.

V pogovoru z njimi boste izvedeli za številne stroške, za katere niste vedeli ali se vam niso zdeli tako pomembni, kot so ovratnice, izdelki proti bolham itd.

S to nalogo boste lahko ugotovili, koliko denarja je potrebnega za oskrbo živali.

Vaja: Poskusite si predstavljati, da ste Giulio.

Kot referenco vzemite vrsto psa, ki ste jo izbrali v prvi vaji za Giulia.

Zdaj simulirajte stroške, ki jih bo imel v prihodnjem letu.

Izpolnite naslednjo tabelo

kategorije stroškov	stroški na mesec	stroški na leto
	€	€
	€	€
	€	€

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

8.21 Organiziranje stroškov / gospodinjstvo

Didaktično ozadje in učni cilji

Znanje o upravljanju ekonomskih virov družine je zelo zapletena, vendar temeljna dejavnost, da bi lahko mirno živeli in si privoščili stvari, ki jih brez načrtovanja ne bi mogli narediti ali kupiti. Upravljanje družinskega proračuna je brez polomij primerljivo z upravljanjem proračuna majhnega podjetja. Treba je pripraviti napovedi, naložbene odločitve in natančno izračunati vse izdatke ali stroške, povezane z ljudmi ali blagom. Življenje nas vedno postavlja pred nepričakovane dogodke, ki so lahko majhni, npr. okvara manjše gospodinjske naprave, žal pa so v večini primerov veliki, okvara kakšnega stroja, nepričakovani stroški zdravljenja (npr. očala ali ortodontski aparat) itd. Vse to so na videz nepomembne stvari, vendar kaj se zgodi, če ne načrtujemo? Ko smo na primer veliko porabili za počitnice in smo se pravkar vrnili, pa smo našli pokvarjen avto ali pralni stroj? Najdemo se v težavah in velikokrat smo se zaradi teh nepričakovanih dogodkov prisiljeni zadolžiti, zaprositi za posojilo ali se še enkrat odpovedati. V naši zgodbi vam predstavljamo primer Valentine in Riccarda, mladega para z dvema majhnima otrokoma, ki se spoprijemata z računi, da bi se sprijaznila s koncem, in željo, da bi nekaj odložila za prihodnost ali preprosto živela bolj mirno.

Po tem modulu mora učenec znati:

- Naučite se iz njegove/njene lekcije: koliko je porabil v zadnjih 12 mesecih
- Znanje o oblikovanju družinskega proračuna
- Načrtovanje prihodnjih izdatkov
- Razumeti, da je varčevanje = odgovorno gospodarstvo.

Na koncu poti bomo imeli možnost razumeti ne le, kako upravljati z denarjem, temveč tudi, kako sprejeti model odgovornega gospodarstva.

MONEY & LIFE SKILLS

How to manage your family budget

Do you have problems in making ends meet? Can't you make any saving or are you not able to get to the end of the month? Would you like to learn how to better use money? In this module, our characters Valentina e Riccardo are facing a similar situation. By discovering their story, you'll learn the most important aspects to take into account in order to manage your family budget in a secure and responsible way

What we will learn by this story

- Learn from the past: how much did you spend in the last 12 months
- How to build a family budget
- Plan future expences
- Savings = responsable economy

Tags:

Predlogi za trenerje:

Kot trener se morate zavedati, da je težava današnjih mladih, da danes čakajo na nekaj, kar bi morda imeli v prihodnosti. Nagnjeni so k temu, da se žrtvujejo za nekaj, kar vidijo, za nekaj, kar je oprijemljivo. Nepričakovane dogodke, težave ali situacije, ki bi se lahko pojavile v prihodnosti, ponavadi prezrejo ali obravnavajo kot nekaj, kar je daleč od njih. Med tečajem je pomembno, da jih navadimo na pragmatično razmišljanje o prihodnosti in poudarimo, da se lahko v vsakem trenutku vse spremeni.

Vaja: Poskusite sestaviti družinski proračun

To vajo lahko izvajate sami ali v parih. Pretvarjajte se, da ste Valentina ali Riccardo. Zberite vse možne informacije za pripravo družinskega proračuna. Zberite račune, položnice itd. Razdelite jih po posameznih postavkah izdatkov in v spodnji stolpec vpišite skupno vsoto za leto ali njeno projekcijo.

POZORNOST: VAŠA REFERENCA MORA BITI ČIM BOLJ RESNIČNA.

Ko ste poskušali predvideti, koliko lahko prihranite, začnite predvidevati, kakšen bo vaš proračun za naslednje leto.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

S to nalogo si lahko ogledate, koliko denarja imate in koliko ga porabite. Zelo uporabna je za ugotavljanje, koliko denarja letno porabimo za potrebe in dobrine, ki niso nujne, ampak so le pripomočki.

Pomembno se je zavedati, koliko denarja se porabi in za kaj se porabi.

Vaja: Poskusite obvladati nepredviden dogodek

Predstavljajte si, da Valentina in Riccardo natančno upoštevata napoved porabe in vsak mesec jima uspe ostati v mejah in prihraniti denar za nakup novega televizorja, ki odraža novo tehnologijo (5g, sicer televizije ne bi bilo mogoče gledati, če ne bi bila podprta z dekoderjem, ki stane 125,00 EUR). Predvidevali so, da bodo porabili 700-800,00 EUR in prihranili še 200,00 EUR za nepredvidene dogodke ali jih odložili v svojih pokojninskih načrtih.

Vendar dobijo pismo upravitelja premoženja, v katerem jih obvesti, da je zaradi slabega vremena, ki so ga pričakovali, potrebna obnova stene in da je strošek za njihovo družino 945,00 EUR, ki jih je treba plačati do junija naslednjega leta.

Prosimo, pomagajte jim poravnati račune!!! Podajte kratko poročilo in jim razložite, kako bi lahko rešili težavo. V prilogi poišči njihov proračun.

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

Po tej vaji je mogoče razumeti, kako pomembno je odgovorno upravljanje proračuna, in določiti, koliko sredstev je treba nameniti za varnost. Poleg tega je to mogoče utemeljiti in je lahko izhodišče za razumevanje, na katerih področjih in v katerih proračunskih postavkah je mogoče omejiti ali zmanjšati sredstva.

Vaja: Pomagajte nekomu sestaviti družinski proračun

Kot ste lahko videli v primeru Valentine in Riccarda in kot ste ugotovili tudi sami, priprava takšnega proračuna ni enostavna.

Na podlagi nekaterih podatkov in informacij v nadaljevanju poskusite sestaviti proračun stroškov. Vzemite te številke in dodajte vse druge stroške (hrana, zdravje, potovanja itd.) po lastni oceni:

- Letna plača približno 23-24.000,00 EUR
- Gospodinja, ki dvakrat na teden obišče telovadnico
- 7-letni sin, ki trikrat na teden obiskuje plesne urice
- 65m² stanovanje v lasti z mesečnim plačilom 535,00 €
- Plačilo za televizijo

Povezava do kalkulatorja za to nalogo:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=en>

8.22 Naložbe

Didaktično ozadje in učni cilji

Za mlade, ki se borijo s svojimi prihodki, se naložbe morda zdijo nepotrebno razkošje. Vendar bi bilo treba njihovo ozaveščenost usmeriti tudi v ta sektor.

Učenci bi morali poznati osnovna pravila vlaganja, se zavedati razlike med varčevanjem in vlaganjem, vedeti, katera vprašanja je treba zastaviti, preden vložimo denar, ter poznati različne možnosti vlaganja denarja in njihova tveganja.

Pri naložbah ne gre le za denar. Ob koncu tečaja ta program opozori na nefinančna vprašanja in učence pripravi do razumevanja, zakaj je še pomembneje vlagati v svoje življenje, izobraževanje, zdravje, zanesljiva in zaupanja vredna prijateljstva ter odnose.

MONEY & LIFE SKILLS

Investments

Young people who struggle with their income, investment may seem an unnecessary luxury. But it makes sense to go through this module!

What we learn by this story

- The difference between saving and investing
- Which questions to ask before investing money
- The basic rules for investing
- The various money investment options and their risks
- Why it is even important to invest into one's life and what this means

Vaja:

Pogovorite se s prijatelji ali družino: kakšen smisel ima varčevanje ali vlaganje denarja, če vaše telo in osebno okolje nista v redu? Fitnes in finance grede z roko v roki! Vaša miselnost je najpomembnejši element za uspeh tako v svetu fitnesa kot pri osebnih naložbenih odločitvah.

Erasmus+

EBiassociation
Education Business Innovations

Stowarzyszenie „EBI Association”
www.ebi.org.pl

Asociación andaluza
de apoyo a la infancia - ALDAIMA
www.aldaima.org

Ente Bilaterale Veneto
www.ebveneto.it

Greek Academic Network - GUNet
www.gunet.gr

INTEGRA INŠTITUT
Inštitut za razvoj človekovih
potencialov

QUALED občianske združenie
pre kvalifikáciu a vzdelávanje
www.qualified.net

Wissenschaftsinitiative Niederösterreich (WIN)
www.wissenschaftsinitiative.at